

Новы Час

ЦХІЯ ГЕРОІ АКУПАЦЫ

Стар. 14–15

СВАБОДА, ПРЭСА І АПОСУМ

Сусветны дзень свабоды прэсы Беларусь сустрэла ў чаканні разгляду
Саветам міністраў праекта пастановы аб рэгламентыцы
дзейнасці электронных СМИ

Стар. 4

СМЕРЦЬ «АДЗІНАГА»

За паўгода да прэзідэнцкіх выбараў пра свой намер балатавацца заявілі ўжо чатыры
кандыдаты ад апазіцыі, а таксама дзеючы кіраунік Беларусі

Стар. 6

АГОНІЯ ПОЛЬСКАГА «ЛУКАШЫЗМУ»

Стар. 12

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

БЕЛАРУСКІ
ДАРЭНДОРФ

Нарыс Сяргея Нікалюка
з цыклу «Азбука паліталогіі»

▶ ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

ПА ГОДУ ЗА ПАТРОН

Вольга ХВОІН

Вярхоўны суд вынес вердыкт
па гучнай справе Мікалая
Аўтуховіча. Праваабаронца
Алег Волчак, які назіраў
за працэсам, заяўлі, што
вынік судовага следства
— частковая маральная
і палітычная перамога
грамадскай супольнасці, СМИ,
праваабаронцаў.

6 мая Вярхоўны суд прыгаварыў Мікалая Аўтуховіча да пяці
гадоў і двух месяцаў пазбаўлення
волі ў калоніі строгага рэжыму за
незаконнае набыццё і захоўванне
зброі і боепрыпасаў — пяці патро-
наў да паліяўнічай вінтоўкі. Улад-
зімір Асіпенка асуджаны да трох
гадоў пазбаўлення волі ў калонії
агульнага рэжыму за захоўванне
і перавозку зброі і выбуховых
рэчываў. Былы работнік фірмы
Аўтуховіча Аляксандр Ларын і
падпалкоўнік міліцыі Міхаіл Каз-
лоў атрымалі тры гады ў калонії
ўзмоцненага рэжыму і два гады
ў калоніі агульнага рэжыму без
пазбаўлення права займаць кіру-
ючыя пасады адпаведна.

Галоўны вынік працэсу: суд
зняў з Аўтуховіча і Асіпенкі абві-
навачанні ў падрыхтоўцы тэр-
рыстычнага акта ў дачыненні да
намесніка міністра па падатках
і зборах Васіля Каменкі і былога
старшыні Гродзенскага аблвыкан-
кама Уладзіміра Саўчанкі, а такса-
ма ў арганізацый падпала дома экс-
начальніка Ваўкавыскага РАУС
Сяргея Кацубы ў 2004 годзе.

Для Беларусі крымінальная
справа аб падрыхтоўцы тэракта
— інфармацыйная «бомба», якую
ўлады маглі б выкарыстоўваць
у стварэнні чарговых кампра-
ментуючых матэрыялаў супраць

нязгодных з дзеючым рэжымам
асобаў. Аднак падчас адкрытага
судовага разгляду (на гэтым на-
стойвалі праваабаронцы) стала
зразумела, што доказная база
рассыпаецца на вачах. Пракурор
патрабаваў для Аўтуховіча 20
гадоў зняволення ў калоніі ўзмо-
цненага рэжыму з канфіскацыяй
маёмацці, для Асіпенкі і Ларына —
11 гадоў калоніі ўзмоцненага
рэжыму, для Казлова — тры гады
калоніі агульнага рэжыму без права
займаць кіруючыя пасады.

З боку праваабаронцаў, жур-
налісту незалежных СМИ перша-
пачаткова была вялікая ўвага да
гэтай справы, пазней далучылася
міжнародная супольнасць, дып-
корпус. Пасол Швецыі ў Беларусі
Стэфан Эрыксан прысутнічаў у залі суда і так пракаментаваў
вердыкт: «Для мяне важна, што

знялі самыя цяжкія абвінава-
чанні — у падрыхтоўцы тэракта.
Засталося толькі абвінавачанне
ў незаконным захоўванні зброі, а
яно трymаецца толькі на падста-
ве паказанняў Ларына, якія суд
прызнаў супяречлівымі. І ўсё ж
падаецца, што пяць гадоў зняво-
лення за такое абвінавачванне —
вельмі вялікі тэрмін».

«Мікалай Аўтуховіч, Уладзімір
Асіпенка і Міхаіл Казлоў — не
партызанскі атрад, а група ад-
надумцаў, якая расследавала
карупцыйную справы ў рэгіёне,
— лічыцца праваабаронца Алег
Волчак. — Падчас працэсу ў
Вярхоўным судзе яны паказалі,
што карупцыя пранікла ў самыя
неверагодныя месцы, а менавіта ў
падатковую сістэму. Яна зарабляе
грошы для вертыкалі, то бок, як
высветліў Аўтуховіч, частка гро-

шай ідзе на абслугоўванне мяс-
цовых чыноўнікаў, а частка — на
іншыя патрэбы. Калі ў Аўтуховіча
развіўся бізнес, яму сказалі: «Ты
мусіш плаціць». Ён адмовіўся, і
пасля пачаліся праблемы».

Па словам Волчака, Аўтуховіч
раскрыў «крышаванне» бізне-
су чыноўнікамі ў Гродзенскай
вобласці. Размова ідзе пра па-
датковага інспектара Стасеві-
ча, начальніка міліцыі Кацубу,
старшыню гарвыканкаму Са-
вельева, губернатара Брестскай
вобласці Сумара да іншых. «Ула-
ды напалохаліся, што гэтых
людзей не спыніць, таму ім былі
прад'яленаыя такія тэрміны.
Гэтыя людзі раскрылі ценявую
еканоміку, на якой трymаецца
ўлада. Падчас працэсу да мяне
падыходзілі людзі і гаварылі,
што такое ж адбываецца ў іншых

рэгіёнах Беларусі», — расказвае
Алег Волчак.

Міхаіл Казлоў, па ацэнках
Мікалая Аўтуховіча і права-
баронцаў, патрапіў за краты
тому, што не пагадзіўся гуляць
па правілах дзяржавы і пачаў
займация расследаваннем каруп-
цыйных спраў. «Асіпенка сказаў
пра Казлова: «Гэта не мент, а
супрацоўнік міліцыі». Канешне,
ён не змог адзін раскруціць гэту
праблему і ў выніку патрапіў на
лаву падсудных», — зазначае
праваабаронца Волчак. Падпал-
коўнік міліцыі Міхаіл Казлоў
з'яўляеца былым кірауніком
упраўлення па барацьбе з эка-
намічнай злачыннасцю па Грод-
зенскай вобласці. Яго прызналі
вінаватым у тым, што ведаў пра
магчымыя супрацьпраўныя дзе-
янні, аднак не прыняў захадаў,
каб іх прадухіліць.

Праваабаронцы выказваюць
перасцярогі на концепцыі жыць-
ця авінавачваемых: «У турме
супраць Мікалая Аўтуховіча
можа быць ужытая нейкай пра-
вакацыя, ён можа «ўпасці», ці зда-
рыца бойка са зняволенымі, ці
раптуюны сардечны прыступ — і
мы нічога не зможам даказаць», —
падкрэслівае Алег Волчак.

Што тычыцца Аляксандра
Ларына, на паказаннях якога і
грунтавалася авінаваўчая база,
то праваабаронцы заклікаюць не
ацэнваць яго паводзіны адна-
значна адмоўна. «Мы не ведаём,
што прымусіла гэтага чалавека
так сябе паводзіць, набраца
нахабства ўмяшацца ў жыццё
іншых людзей, агаварыць іх,
даваць такія паказанні, не ведаём
усіх акалічнасцяў, таму Ларын
такі ж кліент праваабаронцаў, які
і астатнія фігуранты справы», —
зазначае юрист Алеся Мураёва,
прадстаўніца ініцыятывы «Пра-
вавая дапамога насељніцтву».

Працяг на стар. 4 ▶

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

▼ НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ

ВІЛЕЙКА. СУПРАЦІЎ ПАШЫРАЕЦЦА

1 мая адбыўся круглы стол па проблеме будаўніцтва атамнай электрастанцыі ў Астравецкім раёне. Вядучы Але́с Капуцкі распавёў, што гэткія круглыя сталы ладзяцца і ў іншых месцах рэгіёна — у Маладзечна, Смаргоні, Мядзелі. Но ўсе гэтыя раёны суседнічаюць з пляцоўкай будаўніцтва АЭС, і проблема будаўніцтва станцыі непасрэдна датычыць усіх жыхароў. Галоўнай персонай на мерапрыемстве быў спецыяльна запрошаны экспер特, прафесар Георгій Лепін. Фізік па адукацыі, ён мае вялікі досвед працы ў галіне атамнай энергетыкі. У свой час ён працаваў на прадпрыемстве па вырабу рэактараў, а пасля катастроfy на Чарнобыльскай АЭС шмат гадоў прысвяціў працы ў забруджанай зоне, не далей за 3 кілометры ад ЧАЭС. Па словах Георгія Лепіна, за час сваёй працы ў гэтай галіне ён прыйшоў да вынадобы, што атамная энергетыка з'яўляецца вельмі шкоднай і навыгаднай рэччу.

ГЛЫБОКАЕ. КАНГРЭС ЛЕГІЯНЕРАЎ

У касцёле Святой Троіцы адбыўся I кангрэс Легіёна Марыі. Тэма кангрэса: «Легінер і Эўхарыстыя». На кангрэс сабраліся 55 легінероў і духоўных кіраўнікі.

Легіён Марыі — гэта супольнасць католікоў, якія выбрали Беззаганную Панну Марыю як найкарацейшы шлях да святасці і збліжэння. Мэта Легіёна Марыі — праслаўленне Бога і асвячэнне легінероў праз штотыднёвую малітоўную сустрэчу і практичнае выкананне апостальскай працы. Легінер нер кожны дзень чытае абавязковую малітву (tessera). У духоўным жыцці легінероў важную ролю адыгрывае ружанская малітва. Легінеры Марыі наведваюць шпіталі, дамы састарэлых. Трымаючыся Беззаганнай Маці і наследуючы Яе пакору, яны ідуць з Ёю на заданне, каб кожную душу прывесці да Хрыста. Гэты апостальскі рух узнік 7 верасня 1921 года, на свята Нараджэння Беззаганнай Панны Марыі, у Ірландыі.

СВЕТЛАГОРСК. ПЯШЧОТНАЕ СЭРЦА

У гарадскім цэнтры культуры Светлагорску быў паказаны чарговы спектакль народнага тэатра «Спадчына». Гэта камедыя-адвевіль пра кахранне. Спектакль сабраў пойную запу гледачоў — прыхільнікі творчасці мясцовых артыстў. Яны пабачылі інсцэніраваны твор расійскага пісьменніка Уладзіміра Салагуба «Бяда ад пяшчотнага сэрца». Прафесійных актораў у тэатры практична няма, а трупа складаецца з настайнікаў, выхавацеляў, слесараў і нават пенсіянераў. Аднак спектакль атрымалася, гледачы засталіся задаволены.

ЧАЧЭРСК. ГУЧАЛІ ТВОРЫ АГІНСКАГА

2 мая ў чацвёрты раз адбылося свята беларускай музыкі «Чачэрская сустрэча». Яно было прысвечана 245-годдзю са дня нараджэння Міхаіла Клеафаса Агінскага. На «Сустрэчу» гучалі выключна творы слыннага кампазітара, у тым ліку яго знакамітая «Развітанне з Радзімай». Па традыцыі, у фестывалі прымаў удзел Нацыянальны канцэртны аркестр Беларусі пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга.

► суд

ЗНОЎ «НОВАЕ ЖЫЦЦЁ»

12 мая ў гаспадарчым судзе Мінска пачненца разглядае справы аб спагнанні 249 мільёнаў рублёў з царквы «Новае жыццё» Рэлігійнага аб'яднання абшчыны хрысціян поўнага Евангелля ў Рэспубліцы Беларусь.

Паводле слоў юриста абшчыны Сяргея Луканіна, суд распачаў спрабу па іску камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Мінгарвыканкама, 4 мая ў 11.00 з удаелам прадстаўнікоў абшчыны павінна была адбыцца праверка тэрыторыі царквы на предмет знішчэння верхняга ўрадлівага пласта глебы. «Менавіта так чыноўнікі назвалі добраўпрадаванне тэрыторыі для дзіцячай пляцоўкі», — адзначыў юрист. Аднак, паводле яго слоў, праверка не адбылася, хажа да будынка царквы прыбыла машына з трьмай чыноўнікамі, якія не ўзабаве паехалі. Свае дзеянні яны матывавалі адсутнасцю спецыялістаў іншых ведамстваў, сказаў Луканін.

У канцы мінулага года супрацоўнікі камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя выявілі сляды нафтапрадуктаў у пробах, узятых на праезней частцы дарогі калія будынка царквы, і інтарпрэтавалі гэта як забруджванне навакольнага асяроддзя. Як сцвярджае Луканін, пры адборы пробы گрунту не прысутнічалі панятыя і прадстаўнікі абшчыны. Тэрыторыя вакол царквы раней выкарыстоўвалася калягасам імя Калініна для сельгасвытворчасці, а затым на ёй размяшчалася несанкцыянованая звалка прамысловых адходаў з каркасамі і рухавікамі аўтамабіляў.

БелаПАН

► СМИ

ЛАЎРЭАТАЎ «ВОЛЬНАГА СЛОВА»

2

Генадзь КЕСНЕР

ГА «Беларуская асацыяцыя журналісташ» 3 мая, у Сусветны дзень свободнай прэсы, уганараўала пераможцаў і прызёраў конкурсу «Вольнае слова». Гэты конкурс БАЗ ладзіць з 2007 года, і ў ім ужо ўзялі ўдзел дзесяткі беларускіх журналісташ, што працуць як у незалежных, так і ў дзяржаўных масмедиаў.

Варты адзначыць, што ў журы конкурсу ўваходзілі такія вядомыя майстры піра і мікрофона, як Таццяна Мельнічук, Юлія Слуцкая, Андрэй Аляксандраў, Анатоль Гуляеў, Максім Жбанкоў, Аляксандр Старыкевіч, Андрэй Скурко, а старшынё журы ўжо не першы год з'яўляеца Юрась Карманаў.

Адзін з лаўрэатаў — рэдактар навін найбуйнейшага беларускага парталу TUT.BY Кацустань Лашкевіч быў уганараўаны двойчы: ён стаў пераможцам у намінацыі «Найлепшая аналітычная публікацыя» з артыкулам «Беларусь вачыма шведаў: «Сэрца, якое б'еца і краваточышь», а ў намінацыі «Найлепшая інфармацыйны матэрыял» публікацыя Кацустань Лашкевіч «Страчаная сталіца. Дапаможнік-гід па беларускай Вільні» заняла другое месца.

Кацустань Лашкевіч асабна падзякаў за спрыянне амбасадару Швеціі ў Беларусі Стэфану Эрыксану і паведаміў: «Частку сваёй прэміі за другое месца я збіраюся перадаць на будаўніцтва помніка першаму каралю Вялікага княства Літоўскага Міндоўгу ў Наваг-

радку, а прэмію за першае месца — на лячэнне хворых дзяцей, на якое мы збіраем грошы на нашым дабрачынным блогу www.help.blog.tut.by».

Што да іншых лаўрэатаў, то ў намінацыі «Найлепшы інфармацыйны матэрыял» перамагла Святлана Станкевіч («Салідарнасць») з публікацыяй «Чым Грэны падобны на Мінск», а трэцяе месца заняла праца Глеба Лабадзенкі («Звязда») пад назвай «І мама кажа: нешта ў цябе, дачка, жывот падазронна расце».

У намінацыі «Найлепшая аналітычная публікацыя» другое месца заняла Святлана Цішко («Рэгіянальная газета») з артыкулам «Няўжо ў нябыт?», а трэцяе месца — у Святланы Гарды («Intex-press») за публікацыю «Здабытчыкі ідуць на справу».

У намінацыі «Найлепшая публікацыя мастацка-публістычнага жанру» перамагла Анжэла Белуш («Intex-press») з працай

«Напішыце: інвалідам уваход забаронны», на другім месцы — Руслан Гарбачоў («Салідарнасць») з працай «Вандрушка па Сярэдняй Азіі», на трэцім — Наталля Семяновіч («Intex-press») — з артыкуулам «Гэта мая праца: судмедэксперт».

У намінацыі «Дэбют» была адзначана праца «На Падляшы» назвы мясцовасці пішуць пад беларуску» Хрысціны Марчук («Газета Слонімская»), а ў намінацыі «Журналістка расследаванне» — карэспандэнт «Звязды» Яўген Валошын за публікацыю «У Беларусі легальна прадаюць наркотыкі?»

P.S. Сродкі на помнік можна перадаць на рахунак: Аддзел культуры Навагрудскага райвыканкама, 231400, Навагрудак, вул. Міцкевіча, 9а, р/с 363200001310 ОАО «АСБ «Беларусбанк», код 698, УНП 500031377, ОКПО 02234044. З пазнакай «На помнік Міндоўгу».

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ФЕСТЫВАЛЬ ЕУРАПЕЙСКАГА КІНО

Вольга ХВОІН

Пасольствы краін Еўрапейскага саюза зладзяць у Беларусі фестываль кінамастацтва. Фэст распачненца 10 мая, на наступны дзень пасля Дня Еўропы. Яго мэта — прыцягнуць увагу да агульной культурнай спадчыны, а таксама разбурыць у Беларусі стэрэатыпы, звязаныя з пэўнымі краінамі.

Узвесе гледачоў будуць пранаваныя семнаццаць фільмаў розных жанраў — ад казак да гістарычных драм — з шасцццю краін: Беларусі, Балгарыі, Вялікабрытаніі, Венгрыі, Германіі, Даніі, Італіі, Грэцыі, Латвіі, Літвы, Польшчы, Фінляндіі, Францыі, Чэхіі, Швеціі і Эстоніі. Фэст адкрые беларускай стужкай «Рака жыцця», якая будзе паказаная 10 мая ў кінатэатры «Перамога» ў Мінску.

Дырэктарка кінатэатра «Перамога» Святлана Саўчык расказала, што беларускі бок не

здолеў знайсці поўнаметражнага фільма, знятага за апошнія гады, які мог бы годна прэзентаваць Беларусь на гэтым фэсце, перадаваць атмасферу краіны. Але выйсце было знойдзенае: «Рака жыцця» — документальны фільм, які распавядае пра нашу прыроду, прэзентуе Беларусь як рачную краіну. Яе рэжысёр Ігар Бышнёў цяпер у супрацоўніцтве з аўстрыйцам Клаўсам Файхтэнбергам здымаете стужку з працоўнай назвай «Ваўкі Чарнобыля». Праект рэалізуецца пры падтрымцы чатырох еўрапейскіх тэлеканалаў, у тым ліку BBC. Мяркуецца, што еўрапейская прэм'ера фільма адбудзеца ў дзень 25-х угодкаў аварыі на ЧАЭС.

Фестываль будзе праходзіць у кінатэатрах Мінска, Магілёва і Бабруйска і працягнется да 4 чэрвеня. Усе фільмы, якія будуць паказаны ў Мінску, можна будзе паглядзець бясплатна. У арганізатораў фэсту ў Магілёве і Бабруйску таксама можна будзе замовіць амбежаваную колькасць бясплатных квіткоў. Фінансавая падтрымка фэсту была аказана Дэлегацыйскай Еўрасаюза ў Мінску і 15-ю амбасадамі краін

ЕС. Мерапрыемства праводзіцца пры падтрымцы Міністэрства культуры Беларусі.

Адначасова з фестывалем у гонар Дня Еўропы будзе таксама праводзіцца фотавыставка пад назвай «Еўропа нашымі вачамі». Больш за 170 беларускіх фатографаў прадставілі на конкурс каля тысячы шасціцот фатаграфій, зробленых у розных еўрапейскіх краінах. Лепшыя фатаграфіі будуть паказаныя ў галерэі кінатэатра «Перамога». Гледачы змогуць аддаць свае галасы за канкрэтныя працы, пераможца, які набярэ большасць галасоў, будзе ўзнагароджаны падчас цырымоніі закрыцця фестывалю 17 мая.

Ініцыятыва арганізацыі таго фестывалю еўрапейскага кіно паўстала падчас чэшскага старшынства ў Еўрасаюзе ў 2009 годзе ў працягі традыцый, зачлайдзенай у 2005 годзе, калі быў арганізаваны першы кінафест Еўрасаюза ў Беларусі. Галоўная задача гэтай ініцыятывы — стымуляваць супрацоўніцтва ў галіне культуры паміж Еўрасаюзам і Беларуссю ў якасці асновы для стварэння шырэйшага прасторы ўзаемных адносін.

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

НАШ ДЭВІЗ НЕПЕРАМОЖНЫ — НІЧОГА НЕ АДДАДЗІМ!

Сяргей САЛАЎЁУ

Вось і ўсё, калец сяброўству.
Нарэшце дайшло, што
Расія будзе выбудоўваць з
Беларуссю прагматычныя
адносіны. А значыць, «як
вы да нас, так і мы да вас».
Адзінае радуе — пэўна,
зараз можна не хвалаўвацца
за падвышэнне мытных
пошлінаў на замежныя
аўтамабілі. Ніякага
падвышэння не будзе.

«У адносінах з Расійскай Федэральнай мы зрабілі гіганцкі крок насыстраваць адзін аднаму. Але апошнім часам расійскае кіраўніцтва захадзела выбудоўваць з Беларуссю абсалютна прагматычныя адносіны, — заяўіў беларускі кіраўнік 4 мая ў штогодовым інтэрв'ю агенцтву «Рэйтэр». — Ну, мы да гэтага гатовыя. Але гэты прагматызм не павінен нішчыць ўсё тое, што назапашана на сённяшні дзень. А мы зрабілі нямала, і не толькі з цяперашнім кіраўніцтвам Расіі, але і з ранейшым кіраўніцтвам Расійскай Федэрациі. І гэта задавальняе і беларусаў, і расіян».

«Калі расіяне, у бухгалтарыі палічышы, убачылі, што яны ўжо надта тут ствараюць вялікія выгады для беларускага народа, то я павінен сказаць, што гэта няправільны разлік. Гэта крывабокі, аднабокі прагматызм. Такога прагматызму быць не павінна», — сказаў Лукашэнка.

«Такі разлік аднабокі: увядзенне мытнай пошліны на нафту, нафтапрадукты для аднаго сябра Мытнага саюза, для Беларусі, і неувядзенне для другога сябра Мытнага саюза, для Казахстана, — гэта як мінімум карупцыя папахвае».

Канешне, прагматызм гэты аднабокі і касаруки. Але што ёсць — тое ёсць. І таму трэба адэкватна рэагаваць на выклікі часу. А адэкватнае рэагаванне — гэта пошліны на аўто.

Дзяржаўны мытны камітэт Беларусі ўжо выказаўся на гэты конт. Беларускі бок лічыць неабходным захаваць дзеючыя ў рэспубліцы стаўкі ўзвозной пошліны на аўтамабілі для фізічных асоб і пасля ўступлення ў сілу мытнага кодэкса Мытнага саюза (31 ліпеня 2010 г.). «Рэспубліка мае намер дастаткова жорстка адстойваць сваю пазіцыю», — падкрэсліў ў ДМК.

Раней паведамлялася, што Расія настойвае на падвышенні Беларуссю і Казахстанам з 1 ліпеня 2010 года ставак узвозной пошліны на аўтамабілі для фізічных асоб да расійскага ўзроўню. У выпадку, калі іх велічыня не будзе ўзгодненая краінамі — удзельніцамі Мытнага саюза і не будзе зацверджана Камісіяй гэтага органа, Беларусь, гэтак жа, як і Расія, і Казахстан, захавае нацыянальныя стаўкі на аўтамабілі для ўвозу фізічных асобамі.

Зразумела, Беларусь у гэтым пытанні ўпрыгожае рогам. «Альбо мы нам усю нафту без пошлін, альбо — ніякіх пагадненняў па аўто!» — скажа беларуская дэлегацыя, і будзе мець рацыю. Бо калі ўжо прагматызм — дык з абодвух бакоў. Можам яшчэ і пра расійскія вайсковыя базы ўзгадаць...

Што яшчэ цікавага заявіў Аляксандр Рыгоравіч замежнаму агенцтву? Здаецца, нічога новага. Нас па-ранейшаму абкружаюць ворагі з усіх бакоў. Але мален'кая, але ганарлівая рэспубліка не здаецца.

«За апошні час мы шмат зрабілі для будавання адносінаў з нашымі заходнімі партнёрамі. Але калі браць у цэлым, я б не сказаў, што мы зрабілі ўсё, на што разлічвалі, і што Захад пайшоў нам насыстрава. Ёсьць добрыя зрухі, але гэта працэс няздзейсненых надзеяў. Мы чакалі ад Захаду большага», — сказаў Лукашэнка.

Ён нават называў заходніх палітыкаў «безадказнымі», заявіўши, што ў якасці крокаў у адказ для паляпшэння адносінаў з Беларуссю Еўрасаюз павінен аднавіць пайнавартасны палітычныя дыялог з Мінском, адмовіцца ад візовых санкцыяў і вярнуць краіне гандлёвые прэферэнцыі, якіх яна пазбавілася некалькі гадоў таму з-за палітычных рознагалоссій з Захадам. «Мы зробім роўна столькі кроکаў, колькі готовы зрабіць Захад. Я не могу нават сказаць пра тыя адчувальныя кроکі, якія зрабіў, і Захад нас кінуў. І гэта нам дорага каштавала», — сказаў Лукашэнка.

Дзіўна чуць такія заяўленія. Толькі нядаўна Лукашэнка лаяў Расію за адмову ад супрацоўніцтва і дзякаваў Міжнароднаму валютнаму фонду за тое, што ён падтрымаў Беларусь у складаны час. А зараз аказваецца, што ўсё гэта падтрымка, усе крэдыты, усе траншы — гэта папросту «кідалава». Але «кідалашчыкі» звычайна забіраюць гроши, а не даюць іх.

«Можа быць, Захаду хадзелася б тут больш хутка правесці прыватызацыю. Не толькі Захаду ў дадзеным выпадку, але і Усходу, — мяркую беларускі кіраўнік. — На што я зайдёды гаварыў: мы не супраць, але ў нас ёсць нацыянальны інтарэс, і нічога бясплатна не аддадзім».

«Каму гэты тэзіс падабаецца? Напэўна, не ўсім, — сказаў Лукашэнка. — Абсалютна мы не супраць, наormalны працэс, але за добрая гроши, на рыначных умовах, і ніякага шарлатанства і карупцыйнай прыватызацыі ў Беларусі не было і не будзе. Таму, відаць, і гэты фактар раздражняе нашых заходніх партнёраў, і яны нас папракаюць на павольных тэмпах рэформавання эканомікі і, канкрэтнай, прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці...

Таксама Аляксандр Лукашэнка парай часоваму ўраду Кыргызстана не абцякарваў яго просьбамі аб экстрадыцыі скінутага прэзідэнта гэтай краіны Курманбека Бакіева, сказаўши, што той знаходзіцца пад абаронай беларускай дзяржавы. «Да мяне ніхто афіцыйна не звяртаўся. Але адразу хачу афіцыйна заявіць — гэтыя звароты будуць марныя і зневажальныя для часовага ўрада. Прэзідэнт Кыргызстана знаходзіцца пад абаронай беларускай дзяржавы і прэзідэнта», — цытуе «Рэйтэр» Лукашэнку.

«Не трэба гэтак званаму часовому ўраду звяртацца з патрабаваннем выдаць Бакіеву. Каму выдаць? Ці захаду я яшчэ мець зносины з тымі, хто сёняня ва ўладзе ў Кіргізіі», — сказаў Лукашэнка.

Карацей, нічога і ніхто не атрымае. Асабліва, задарма. І няма чаго на чужы каравай разяваць сваю хавалку.

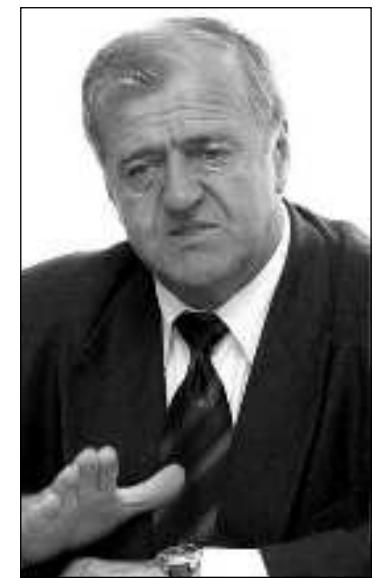
Акрамя выступу Лукашэнкі, на тыдні здарылася яшчэ адна адметная падзея. Іван Міхайлаў, асуджаны за адмову служыць у арміі з-за рэлігійных перакананняў, поўнасцю апрайданы. Такое рашэнне 4 мая вынес суд Мінскага раёна. 21-гадовы прыходжанін абышчыны «Новы запавет» Іван Міхайлаў адмовіўся ад праходжання тэрміновай вайсковай службы, на якую быў прызваны ў снежні 2008 года. Ён заявіў прызыўнай камісіі Мінскага раёна, што служба ў арміі супярэчыць яго рэлігійным перакананням, і запытаў альтэрнатыўную службу ў адпаведнасці з артыкуулам 57 Канстытуцыі.

За гэта ён адседзеў амаль тры месяцы ў турме. І зараз — апрайданы. Можа, гэты крок стане пачаткам альтэрнатыўнай службы ў Беларусі?

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

ЛЕАНІД КОЗІК

Наватрам тыдня бяспрэчна з'яўляецца старшыня Федэральнай прафсаюзаў Беларусі Леанід Козік. Ён прапанаваў радыкальны метад барацьбы з дэмографічнымі проблемамі беларусаў — увесці падатак з мужчын на ўзросце ад 25 да 40 гадоў, якія не маюць дзяяцей. «Калісці такая практика ўжо прымянялася. Трэба да гэтага вярнуцца, — лічыць ініцыятар. — Гэта — і папаўненне бюджету, і своеасаблівы, досьцікі стымул для тых працтаваній, якія сыходзяць ад свайго грамадзянскага абавязку. Пры гэтым, калі нараджаецца першае дзіця, падатак мусіць быць паніканы на 50 працэнтаў. Пры нараджэнні другога — падатак адмяняецца. Нарадзіўся трэці — дзяржава вяртае ўсё сплачаны падатак».

Апроч таго Леанід Козік таксама прапануе стымуляваць сем'і ўжо зараз нараджаць другое дзіця. «Плённа, для нашай краіны гэта было бы актуальна, паколькі зараз беларускія сем'і амбіяжоўваюцца ў асноўным адным малым. У апошні час у нас загаварылі аб матчыным капітале як аб прагрэсіўнай форме сацыяльнай абароны. Вядома, гэта таксама можа стымуляваць нараджальнасць, але гэта няпросты і няхуткі шлях. Капітал выдаць можна, але трэба думаць, як яго захаваць 18 гадоў», — зазначыў кіраўнік Федэральнай прафсаюзаў.

Падатак на бяздзетнасць існаваў у СССР як «Падатак на халасцю», адзінокі і маласямейных грамадзян» з лістапада 1941 года. Бяздзетныя мужчыны ад 20 да 50 гадоў і бяздзетныя замужнія жанчыны ад 20 да 45 гадоў павінны былі адлічаць 6 працэнтаў ад заробку дзяржаве. З канца 1980-х ільготы па падатку атрымалі маладыя на працу аднаго года з моманту рэгістрацыі шлюбу.

ГАННА ХІТРЫК

Гурт «ДзеціДзяцей» пад кіраўніцтвам яго салісткі і актрысы Купалаўскага тэатру Ганны Хітрык выпусціў свой першы цалкам беларускамоўны CD пад назвай «Рух», да гэтага калектыв запісаў два рускамоўныя альбомы

«У нашым гурце «ДзеціДзяцей» усе беларусы. Мне падабаецца наша мова. Можа, я не вельмі добра яе ведаю, але яе вывучаю. Я не люблю, калі нешта робіца адмысловы, я не чарапік, каб сесцы і прыдумаць беларускую песню. Беларускі альбом — не таму, што гэта модная, не таму, што гэта трэба, — а таму, што нам так хочацца. Так хочуць усе ў нашым гурце», — цытуе слова Ганны «Радыё Раця».

Вялікая частка музыкаў гурта «ДзеціДзяцей» з'яўляюцца акторамі беларускага нацыянальнага тэатра імя Янкі Купалы. Сімвалічна тое, што менавіта беларускамоўны альбом музыкі вырашылы презентаваць на роднай для іх сцэне. Песні з першага беларускамоўнага альбому «ДзеціДзяцей» пад назвай «Рух» прагучалі ў жывым канцэрце-презентацыі 4 мая на вялікай сцэне Купалаўскага тэатра ў Мінску.

АЛЕНА ВІНІЦКАЯ

Беларуская 36-гадовая спартсменка Алеана Вініцкая пераадолела ў Пітсбургскім марафоне. Сёлета ў спаборніцтвах удзельнічала калі 5 тысяч атлетаў. Наша бягунка пераадолела дыстанцыю за 2 гадзіны 42 хвіліны і 33 секунды. «Ведаце, я ўжо немаладая жанчына. Выдатна спаборніца разам з маладымі дзяўчатамі і апярэджаўцаў іх. Я проста бегла ў сваім тэмпе і пасля 14-й мілі аднаасобна захапіла лідэрства да самога фінішу», — пракаментавала свой поспех Алеана.

Марафон быў азмрочаны прыкрым інцыдэнтам. Арганізаторы змушаныя былі перапыніць спаборніцтвы з-за выбуховага прыстасавання, якое было знайдзена недалёка ад трасы. Яно знаходзілася ў мікравалёвой печы на тратуары. Паліцыя з дапамогай робата аблішкодзіла бомбу, пасля чаго марафон аднавілі, крыху змяніўшы маршрут. Праўда, лідэрсы спаборніцтва паспелі фінішаваць яшчэ да моманту выяўлення небяспекі.

ПАЛІТЫКА

▶ ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

ПА ГОДУ ЗА ПАТРОН

◀ Працяг.
Пачатак на стар. 1.

Праваабаронцы лічаць, што і Аляксандр Ларын будзе ў не-бяспечы, бо з'яўляецца сведкай таго, як «шылася» справа, ведае пра падтасоўку фактаў. Аляксандра Ларына затрымалі 31 студзеня 2009 года як падозронага ў датычнасці да выбуху 4 ліпеня 2008 года на прастекце Пераможца ў Мінску. Сувязі з гэтым злачынствам Ларын не прызнаваў, як і сваёй датычнасці да гранатамёту, які быў знайдзены ў Гродна ў 2005 годзе. Прывнаўчыя паказанні па гэтай справе Аляксандр Ларын пачаў даваць 24 лютага 2009 года. Мікалай Аўтуховіч, Уладзімір Асіпенка і Юрый Лявонаў (з яго прац падзора былі занятыя абвінавачванні) былі затрыманы 8 лютага 2009 года.

Канфлікт з уладамі Мікалая Аўтуховіча пачаўся яшчэ ў 2003 годзе, калі падатковая інспекцыя Ваўкавыска выставіла прадпрымальніку штраф памерам у мільён долараў. Падставай для гэтага сталіся нібыта парушэнні ў выплаце падаткаў. Гэта рапшэнне Аўтуховіч абскарджаў у судах усіх інстанций цігам двух гадоў, на знак пратэсту супраць несправядлівых рашэнняў абвінаваччы.

У кастрычніку 2005 года Мікалай Аўтуховіч арыштавалі. Па абвінавачванню ў нявыплаце падаткаў у ліпені 2006 года яго асудзілі да трох з паловай гадоў зняволення ў калоніі ўзмоценага рэжыму з канфіскацыяй маёmacці і забаронай на прадпрымальніцкую дзейнасць цігам 5 гадоў. У студзені 2008 года пакаранне было заменена на папраўчыя працы па месцы жыжарства.

У лютым 2009 года Аўтуховіч быў зноў арыштаваны па абвінавачванні ў падпале дома. Падчас цяперашняга судовага разгляду Мікалай Аўтуховіч заявіў, што ведае чалавека ў праваахоўных структурах, які можа даказаць, што крымінальную справу супраць яго фірмы ў свой час завялі на замову зверху. Быццам бы тагачасны кіраўнік Дзяржкантролю фінансовых расследаваній Дзяржканцтролю Анатоль Грамовіч даў загад сваім падначаленым завесці такую справу. «Інакш шукайце сабе іншую працу», — напісаў Грамовіч,

па словам Аўтуховіча, у ДФР Гродзенскай вобласці. Летасць Анатоль Грамовіч быў асуджаны да зняволення за злоўжыванні супрацоўнікаў Брестскай міністэрства юстицы.

Эксперты падлічылі, што паводле першай крымінальнай справы, заведзенай на Мікалая Аўтуховіча яшчэ ў 2003 годзе, яго пазбавілі маёmacці на агульную суму каля пяцісот тысяч долараў. «Канешне, у чалавека была злосць. Але вар’яцтвам было б звязацца да Ларына, асобы з неадназначнай псіхікай, каб адпоміць, страліць па дому чыноўніка з пляцоўкі, адкуль гэты дом не бачыць.

Сустарыня аргкамітэта па стварэнні руху ветэранаў баявых дзеянняў у Афганістане «Абаронцы Бацькаўшчыны» Аляксандр Камароўскі лічыць, што абвінавачванні Мікалая Аўтуховіча ў падрыхтоўцы тэракту супраць Васіля Каменкі і Уладзіміра Саўчанкі «маразматычныя», і быўлія вайскоўцы так не дзейнічаюць. «Я занадта добра ведаю нашу брацю па ўсяму былому Савецкаму Саюзу. Ніводны з нас не будзе звязацца з дробным крымінальнікам і не даручыць яму зброю», — заявіў Камароўскі. — Наогул, так тэракты не робяцца. Проста пад’яджаюць два чалавекі з аўтаматамі Калашнікаў і ва ўпор расстрэльваюць таго, каго ім «замовілі». А тут — нейкі цырк прад’яўляі.

Праваабаронцы, якія прысутнічалі на судовым працэсе, гаворачуць, што была вялікая колькасць працэсуальных парушэнняў, неправераных фактаў, многія сведкі адмовіліся ад ранейшых паказанняў, расказвалі пра ціск следства на іх. «Грамадству варт задумашца, чаму сядзіць менавіта Аўтуховіч? Яшчэ падчас працэсу ў 2006 годзе ў сваім заключным слове ён сказаў: «Гэты суд — вынік маёй барацьбы з карупцыяй у Гродзенскай вобласці». Цяпер мы бачым працяг, бо Аўтуховіч не супакоіўся, не спыніў сваёй выкрываючай дзейнасці супраць чыноўнікаў», — зазначае старшыня Цэнтра па правах чалавека Раіса Міхайлаўская.

P.S. Пасля суда былі затрыманыя Аляксандр Казулін, Мікола Дземідзенка, Аляксандр Макаеў. На іх склалі пратаколы за неізнурную лаянку (тыповы абсурд). 12 мая адбудзеца суд.

▶ З НАГОДЫ

СМИ Ў БЕЛАРУСІ: СВАБОДА, ПРЭСА І АПОСУМ

Вольга ХВОІН

**Сусветны дзень свободы
прэсы Беларусь сустрэла
ў чаканні разгляду
Саветам міністраў праекта
пастановы аб рэгламентациі
дзейнасці электронных
СМИ. А асобныя журналісты
— на хвалі вобшукаў і
допытаваць па крымінальнай
справе аб паклёпе на
высокапастаўленага
супрацоўніка КДБ.**

як сродак масавай інфармацыі, толькі тады можна казаць: «Мы прадстаўнікі прэсы, акрэдытуйце». Таму мой пункт гледжання: СМИ трэба рэгістравацца ў адпаведнасці з заканадаўствам. У законе аб СМИ ёсьць адсылачная норма пра тое, што рэгламентацыя дзейнасці электронных СМИ будзе весціся ў адпаведнасці з пастановай аб СМИ».

На пачатку мая, у перыяд, калі адзначаюцца Дзень свободы прэсы, Дні рады і друку, пра судовы пераслед, пра эканамічную дыскрэмінацыю. Апошняя трывожная тэндэнцыя — адкрытыць ціск на журналістаў з боку сілавых структур і спецслужб». Прывчыны гэтага бачацца ў набліжэнні палітычнай кампаніі па выбарах прэзідэнта.

На словам міністра інфармацыі Алега Праляскойскага, бліжэйшым часам у Савет міністраў будзе ўнесены праект пастановы аб рэгламентациі дзейнасці электронных СМИ. «СМИ трэба рэгістравацца ў адпаведнасці з заканадаўствам, — заявіў Праляскойскі. — У законе аб СМИ ёсьць адсылачная норма пра тое, што рэгламентацыя дзейнасці электронных СМИ будзе ажыццяўляцца ў адпаведнасці з пастановай аб СМИ. І там будзе вялікая ступень рэгламентациі дзейнасці менавіта інтэрнэт-СМИ».

Калі гэта пастанова будзе прынятая, то магчыма яшчэ больше баўстэрненне супрацьстаяння не-дзяржаўнага медыяйнага поля і ўладных структур. Цяпер у беларускай прасторы дзеянічае многа інтэрнэт-ресурсаў, якія карыстаюцца папулярнасцю і маюць напрацаваны аўтарытэт, але дзейнасць іх не регулюеца Законам аб СМИ. І там будзе вялікая ступень рэгламентациі дзейнасці менавіта інтэрнэт-СМИ».

Беларуская асацыяцыя журналістаў сышла з барыкад на фронце адстойвання свабоды слова і правяла пазітыўную акцыю з сэнсам — «Intex-press», «Газетай Слонімскай», «Інфа-кур’ерам», «Брестскай газетай», «Вольным Глыбокім», «Рэгіянальной газетай» ды іншымі.

Беларуская асацыяцыя журналістаў сышла з барыкад на фронце адстойвання свабоды слова і правяла пазітыўную акцыю з сэнсам: наведвальнікі і ўдзельнікі выставы атрымалі віншавальныя паштоўкі з надпісам «Разам з сумленнем і адказнасцю» з нагоды Сусветнага дня свабоды прэсы. Гэтым БАЖ хацеў паказаць, што журналісты дзяржаўных і не-дзяржаўных СМИ мусіць найперш бачыць адзін у адным калег, а не ворагаў і ідэалагічных работнікаў. А свабодна слова немагчымае без сумлення і адказнасці яго аўтараў. Паштоўкі атрымалі міністр інфармацыі Алег Праля-

коўскі, першая намесніца міністра інфармацыі Лілія Апаніч, кіраўнік Белтэлерадыёкампаніі Аляксандр Зімоўскі, міністр культуры Павел Латушка.

У час размовы з журналістам «Новага часу» Павел Латушка выказаў шчырае здзіўленне, калі даведаўся, што гэта выданне пазбаўлена магчымасці даходзіць да чытачоў праз дзяржаўную сістэму распаўсюду. Міністру культуры паводле прафесійных аваўязкіў, магчыма, гэтай інфармацыі і не абаўязкова валодаць, але момант таго, што чыноўнік прыходзіць на выставу СМИ і з прыватнай размовы даведваеца такія факты, шмат пра што гаворыць. Зрэшты, дзяржаўная сістэма складаеца і напаўненіца непасрэдна людзьмі, таму і адказнасць за тое, што адбываецца, насыць усе.

Павел Паўлавіч пагадзіўся адказаць на адно пытанне для газеты. Пытанне «Новага часу» гучала так: ці задаволены міністр культуры тым, што ў Беларусі ў дзяржаўной сістэме распаўсюду толькі дзве рэспубліканскія грамадска-палітычныя газеты, якія выходзяць цалкам на беларускай мове? На што Латушка, вядомы сваёй прыязнай пазіцыяй да мовы, расказаў пра значнасць выхаваўчага працэсу. «Важней

Беларуская асацыяцыя журналістаў сышла з барыкад на фронце адстойвання свабоды слова і правяла пазітыўную акцыю з сэнсам

справай з'яўляецца асвятленне падзеі у галіне культуры на беларускай мове, але не варта рабіць гвалту, каб насамрэч гэта было запатрабавана. Важны выхаваўчы працэс, які пачынаецца ці не з дзіцячага садка, трэба ствараць прыхільнае стаўленне да беларускай мовы і культуры. Калі мы будзем ісці гэтым шляхам, то і беларускамоўных газет будзе больш, і чытаць іх будуць гэтак жа, як цяпер чытаюць па-руску», — сказаў міністр. А пасля з усмешкай дадаў: «Дыпламат, так?»

Апошняя фраза міністра — гэта сімптом усяго нашага грамадства. Яна — альтэрнатыўны сінонім традыцыйнаму апраўданню сваіх дзеяній чыноўнікаў міліцыі, якія гаворачуць: «Я ўсё разумею, але, вы ж ведаецце, мушу зрабіць менавіта так».

МЕРКАВАННЕ

СМЯРТОНАЕ ПАКАРАННЕ. ТАК? НЕ?

У размове з Валерым Філіпавым, адным з першых праваабаронцаў, хто звярнуў увагу на праблему смяротнага пакарання ў нашай краіне, Ірына Тоўсцік імкнулася не проста атрымаць аргументы на карысць адмены смяротнай кары, але знайсі адказы для вырашэння складанай дылемы, што існуе ў грамадскай свядомасці, — «так» ці «не» гэтай вышэйшай меры пакарання.

— Валеры Віктараўіч, што падштурхнула вас звярнуць увагу на гэтую праблему?

— Абсалютная адсутнасць логікі. У Канстытуцыі нашай краіны запісана, што дзяржава гарантуе права на жыццё. Неад'емнае права кожнага чалавека, якое немагчыма аблежаваць. Альбо яно ёсць, альбо яго няма. Аднак дзяржава дазваліе сабе адымамаць гэта права ў чалавека. Рэальнае практика прыходзіць у абуразную супяречнасць з Канстытуцыяй.

— **Наколькі гэта мера як пакаранне адпавядзе мэтам крымінальнай адказнасці?**

— Як від пакарання смяротная кара не можа разглядацца, таму што супяречыць прынцыпам крымінальнай адказнасці, у якіх закладзена выпраўленне злачынцы, а не яго зіншчэнне. У крымінальным законадаўстві і Рэспублікі Беларусь, і іншых краін фігуруе менавіта выпраўленне злачынцы, іншага не пакарана. Тому пазбаўленне чалавека жыцця супяречыць мэтам і прынцыпам крымінальнай адказнасці. Такім чынам, з пункту гледжання фармальнай логікі ў Беларусі трэба альбо мяняць Крымінальны кодэкс, альбо адмяніць смяротнае пакаранне.

— **Але многія асцерагаюць, што адмена смяротнага пакарання прывядзе да росту злачынства...**

— На гэту тэму было праведзена шмат даследаванняў. Іх вынікі паказваюць, што ўзровень злачыннасці не залежыць ад наяўнасці або адсутнасці смяротнага пакарання ў краіне. Непазбежнасць пакарання — найбольш сур'ёзны стрымліваючы мэтавы. Узровень злачыннасці, на самай справе, вызначаецца не толькі сістэмай мер крымінальнага пакарання, а шрагам іншых фактараў — стабільнасцю эканамічнага становішча, узроўнем карупцыі ў краіне, узроўнем культуры... Сур'ёзная праблема — узровень алкагалізацыі насыніцтва. Большасць забойстваў і наўмысных цяжкіх цялесных пашкоджанняў здзяйсняюцца асобамі, якія знаходзяцца ў стане алкагольнага ап'янення.

— **У выпадку замены смяротнага пакарання на пажыццёвае зняволенне, кажуць, што падаткаплацельшчык будуць «вымушаны кarmіць злачынцу са сваёй кішэні»?**

— Яны і зараз кормяць масу зняволеных. А калі хтосьці здзейсніць забойства, тады ўзнікае

Даведка:

Валеры Філіпаў, доктар фізіка-матэматычных навук, праваабаронца. Сябра праўлення РГА «Прававая ініцыятыва», адзін з заснавальнікаў і сябра Рады Беларускага Хельсінскага Камітэта. Пад рэдакцыяй В. Філіпава выданы три кнігі, прысвечаныя праву на жыццё: «Смяротнае пакаранне. Так? Не?» (2001 г.), «Адмена смяротнага пакарання ў Рэспубліцы Беларусь», «Права на жыццё і забарона катаўніцтва: еўрапейскія стандарты і заканадаўства Рэспублікі Беларусь» (2008 г. — трэцяе выданне).

пытанне, чаму я павінен карміць забойцу. Але ж забойцамі не нараджаюцца, імі становяцца. І як бы трывяльна гэта ні гучала, такім іхробіць грамадства.

Давайце возьмем канкрэтны прыклад — туго ж гомельскую злачынную групоўку. На працягу 10 гадоў яны здзяйснялі злачынствы, забойства... І што, улада не магла з імі справіцца, праваахоўныя органы не маглі іх знайсці на працягу дзесяці гадоў?

У выніку трох з гэтай злачынай групоўкі прысудзілі да смяротнага пакарання. Ціха і хутка пазбавіліся, каб лішніе не ўспыло. Магчыма, калі б яны засталіся жывыя, высветліліся б новыя факты і імёны людзей, якія маюць дачыненне да гэтых злачынстваў. Але для гэтага праваахоўным органам трэба было зрабіць вялікую працу. А так — людзей пакаралі смерцю, і канцы ў ваду.

Ці, да прыкладу, справа Ігнатовіча. Усплыў факт яго датычнасці да злікнення Дзмітрыя Завадскага. Але Ігнатовіча асудзілі да смяротнага пакарання, не паглыбляючы ў гэта пытанне. І толькі шмат у чым дзякуючы ўмешанню генеральнага сакратара Савета Еўропы, прадстаўнікоў іншых міжнародных арганізацый, смяротнае пакаранне Ігнатовічу замянілі на пажыццёвае зняволенне. Такім чынам, застаўся носьбіт вельмі каштоўнай інфармацыі, звязанай з нераскрытай справай. Атрымліваеца, што пажыццёвае зняволенне дае магчымасць пры неабходнасці вярнуцца да расследавання такога кшталту спраў.

Яшчэ адзін важны аспект: пытанне аб адмене смяротнага пакарання непасрэдна звязана з глабальнай праблемай реформавання пенітенцыярнай сістэмы ў цэлым. Абцяжараныя перша-

патчакова гулагайскай сістэмай, а затым сістэмай калоній, якія ствараліся пры будоўлях буйных заводаў для прадастаўлення некваліфікованых працоўнай сілы, мы жудасна зацягнулі з гэтым працэсам. Усе разумеюць, што «турма не выпраўляе». Пенітенцыярныя установы толькі памнажаюць колькасць людзей з разбураннымі сацыяльнымі, сямейнымі адносінамі, падарванымі здароўем, страчанай кваліфікацыяй. І пераадоленне гэтых наступстваў ажыццяўляеца, у тым ліку, і з наша кошт, з кішэні падаткаплацельшчыкай.

Калі разобрацца, то значная частка асуджаных не ёсць злачынцы па свайму менталітэту, схільнасці ці ладу жыцця. Большасць з іх нясуць пакаранне за злачынства маёмынага характару. Дык навошта людзей, якія не з'яўляюцца сацыяльна небяспечнымі, пазбаўляюць свабоды на многія гады і трывамаць у калоніі за наша кошт? Хай працуець і кампенсуюць матэрыяльную шкоду.

А вось людзі, схільныя да сацыяльна небяспечных дзеянняў, якія здзяйсняюць цяжкія і аслабліваючы злачынствы, ідуць на забойства, — гэта і ёсьць тая катэгорыя людзей, якія павінна ўтрымлівацца ў ізоляцыі. Зараз робяцца спробы гэту сітуацыю неяк развязаць.

— **Калі паўстае пытанне аб адмене смяротнага пакарання, дзяржава спасылаецца на волю народу, выказаную на рэферэндуме 1996 года.**

— Праводзіць рэферэндум па гэтым пытанні, калі людзі зусім не гатовыя да яго, было заўчастным крокам. Людзі ў гэтым пытанні не інфармаваныя. Людзям трэба было даць нагоду абмеркаваць гэту праблему, паразважаць. З кожным годам працэнт насыніцтва, які выступае за смяротнае пакаранне, скарачаецца. Які ён на самай справе, цяжка сказаць, але гэта не той 81 %, які быў агучаны на рэферэндуме 1996 года. Падкressлю, што ў іншых краінах смяротнае пакаранне адмянялася ў сітуа-

цы, калі большасць насыніцтва выступала за яго захаванне.

Класічны прыклад — Германія, дзе гэты від пакарання адмянілі ў 1949 годзе. І калі на наступны год пасля адмены смяротнага пакарання 55 % насыніцтва было за яго, то ў 1973 годзе «за» заставалася толькі 30 %, а ў 1976-м — 22 %.

Трэба дакладна разумець, што адмена смяротнага пакарання — гэта палітычнае рашэнне. І ў нашай дзяржаве толькі вышэйшае кіраўніцтва можа прынесьць такое рашэнне.

— **У большасці краін, дзе яшчэ існуе гэты від пакарання, уся інфармацыя публічная, у тым ліку і самі судовыя працэсы на такіх справах. У Беларусі ж усё адпавядае за зачыненымі дзвярыма.**

— Што тычыцца статыстыкі ў дачыненні да вынесеных смяротных прысудаў, то яна цяпер усё ж даступная. У сакрэце трывамацца звесткі аб колькасці прыведзеных у выкананне прысудаў. Самы красамоўны прыклад — два рашэнні Камітэта па правах чалавека ААН, у якіх скарыгі двух заяўнікаў (ад імя маці, сваякоў у Камітэце звярталіся праваабаронцы) прызнаны абгрунтаванымі. Сапраўды, сваякі асуджаных да пакарання падвяргаюцца негуманнаму, бесчалавечнаму абыходжанню. Яны знаходзяцца ў поўным нядаванні, дата прывядзення прысуду ў выкананне не паведамляецца і, прыносячы перадачы, маці не ведалі, што іх сыны ўжо расстраляныя. Атрымліваеца, што дзяржава як бы ўскладае долю адказнасці за здзяйсненне злачынства на сваякоў злачынца. І гэта — чарговы абсурд. Чаму гэтыя людзі павінны несці павялічаныя такім адносінамі пакуты?

— **Унашы дні сусветная тэндэнцыя — адмена смяротнага пакарання. З 192 краін-удзельніц ААН 146 адмовіліся ад гэтага віду пакарання. Як выглядае Беларусь на гэтым фоне?**

— У першую чаргу трэба адзначыць той факт, што Беларусь

застаецца адзінай дзяржавай у Еўропе, дзе смяротнае пакаранне захоўваецца дэ-факта і дэ-юре. З 56 дзяржаў АБСЕ ўсяго толькі ў дзвюх ужываеца смяротнае пакаранне, і ў пэўнай ступені гэта дзве дзяржавы-антыходы — Беларусь і ЗША. Калі разглядаць праблему ў кантэксте ААН, то сітуацыя пагаршаецца за кошт азіяцкіх, частково афрыканскіх краін.

— **Дарэчы, многія беларусы спасылаюцца на наяўнасць смяротнага пакарання ў ЗША.**

— У гэтым парыўнанні не ўсё так проста, як здаецца на першы погляд. Я пасправаваў супаставіць статыстыку. У 1998 годзе ў нас было прысуджана да смяротнага пакарання 47 чалавек. У ЗША ў тым жа годзе — 306 чалавек. Насельніцтва нашай краіны — каля 10 мільёнаў чалавек, амерыканцаў на той момант было каля 266 мільёнаў, гэта значыць у 26,6 разы больш. Прывкладна трэць штатаў не прымяняюць смяротнае пакаранне. У выніку падтрымліваеца наступнае: каб ЗША дагналі Беларусь па колькасці смяротных прысудаў на мільёна насыніцтва, да смяротнага пакарання там павінна было быць прысуджаны дзесяці 920-930 чалавек.

Зараз, вядома, сітуацыя змянілася. У Беларусі гадоў пяць таму сядзяць на тых, хто адпавядае за пажыццёвае зняволенне, 30 % складалі асобы, якія здзейснілі забойства ўпершыню. Яны — не мацёрыя, не закаранелыя злачынцы ці маньякі. У большасці сваёй гэта асобы, якія ад ужытку алкаголю страцілі кантроль над сабой.

Я за беражлівае, сакраментальная стаўленне да чалавечага жыцця і супраць ілюзіі, што, забіваючы рукамі дзяржавы, мы змагаемся са злачыннасцю. У гэтым дачыненні пажыццёвае зняволенне значна больш суровое пакаранне. Гэта адпавядала б і нашым унутраным законам, Крымінальному кодэксу, які ставіць мэтай выпраўленне, і прынцыпам хрысціянства.

— **А што магла б даць Беларусі адмена смяротнага пакарання?**

— Адкрываеца шлях у Савет Еўропы. З уступлением Рэспублікі Беларусь у шэраг еўрапейскіх канвенций, звязаных з крымінальным правасуддзем, выдачай злачынцаў, да дзяржавы будзе зусім іншое стаўленне. Бо на дадзены момант арыштаванага за мяжой злачынцу, які здзейсніў цяжкія злачынствы на тэрыторыі Беларусі, нашай рэспубліцы не выдадуць, таму што тут прымяняюцца і катаўніцтва, і смяротнае пакаранне.

Адмена смяротнага пакарання — неабходнейшы крок для Беларусі. Мы хочам прытрымлівацца еўрапейскай традыцыі, калі кажам, што з'яўляемся еўрапейскай дзяржавай. Еўропа яшчэ ў мінульым стагоддзі хадзела стаць тэрыторыяй, свободнай ад смяротнага пакарання. Беларусь не дазволіла Еўропе ажыццяўвіць гэтыя якасці праў.

Можа, для кагосьці гэта і падстава для гонара...

ПАЛІТЫКА

6

ВЫБАРЫ

СМЕРЦЬ «АДЗІНАГА»

Вольга ХВОІН

За паўгода да прэзідэнцкіх выбараў пра свой намер балатавацца заяўлі ўжо чатыры кандыдаты ад апазіцыі, а таксама дзеючы кіраўнік Беларусі. Верагодна, што ў выбарчых бюлетэнях будзе з каго выбраць.

Пра свае прэзідэнцкія амбіцыі заявілі палітык Алеся Міхалевіч, сустаршыня аргкамітэта па стварэнні партыі БХД Віталь Рымашэўскі, каардынатор «Хартыі-97» Андрэй Саннікаў, старшыня Ліберальна-дэмакратычнай партыі Сяргей Гайдукевіч, лідер руху «За свабоду» Аляксандр Мілінкевіч. Чакаеца, што свайго кандыдата вылучаць партыя БНФ, і АГП (выбар паміж Анатолем Лябедзькам і яго намеснікам Яраславам Раманчуком).

Аляксандр Лукашэнка таксама заявіў, што збіраецца ў чарговы раз балатавацца на прэзідэнцкіх выбарах, у адваротным выпадку «народ яго не зразумее». Апанент Лукашэнкі з мінулай выбарчай кампаніі Аляксандр Мілінкевіч спробу нумар два заняць прэзідэнцкую пасаду абвясціў пад ідэямі ёўрапейскага шляху Беларусі, ліберальнай эканомікі і магчымага негвалтоўнага вулічнага супраціўства. «Стратегія перамогі на прэзідэнцкіх выбарах простая і ясная: трэба прымусіць уладу лічыць галасы выбарцаў разам з

намі. Калі гэтага не адбудзеца, значыць, улада галасы не лічыць. І будзем заклікаць людзей да мірнага пратэсту на вуліцах. Калі няма дэмакратыі на выбарчых участках, то дэмакратыя будзе на вуліцах», — заявіў Аляксандр Мілінкевіч падчас презентацыі сваёй перадвыбарнай праграмы.

Паводле яго меркавання, лепшай стратэгіі, чым «альбо дэмакратызацыя, альбо вуліца», не існуе. «Наш прэзідэнт гаворыць, што ў яго гістарычна адукацыя. Тады давайце ўспомнім, што было ў Румыніі Чаўшэску, калі ўлада не ішла на дыялог з апазіцыяй. Румынія яшчэ вельмі доўгі і пакутліва аднаўлялася ад рэвалюцыі. І ўспомнім, як было ў Чехіі і Польшчы, калі ўлада ўсё ж пайшла на дыялог з уладай. Там усё прайшло бяскроўна. І ўлада павінна лічыцца з намі — нават афіцыйна яны напісалі мне і Казуліну на выбараў 2006 года калі 10 працэнтаў галасоў», — адзначыў Мілінкевіч.

Палітык пасля мінульых выбараў насамрэч застаўся ў палітычным полі і з'яўляецца адной з найбольш пазнавальных персоноў апазіцыйнага асяродку. Балючае для гэтых выбараў пытанне: ці будзе адзіні кандыдат ад дэмакратычных сілаў, і калі так, то хто? Мілінкевіч выказаўся за вылучэнне «адзінага» (у 2006-м ён ужо меў такі статус), але супраць «балбатні і пустых размоў». «Адзінім кандыдатам павінен быць той, хто мае магчымасць аўяднаць вакол сябе рэсурсы, фінансавыя і чалавечыя, хто

мае волю да перамогі, стратэгію перамогі і мае намер змагацца за перамогу да канца», — падкрэсліў Мілінкевіч. Палітык выказаў сваю гатоўнасць саступіць кандыдату, які прапануе «больш рэальная стратэгію перамогі на выбараў», аднак такіх персон ён пакуль не бачыць.

З заяўленых кандыдатаў ідэю адзінага падтримаў Віталь Рымашэўскі. Але з ўмовай, што такі палітык будзе яднаць дэмакратычныя сілы на супольных каштоўнасцях і да канца змагацца за перамогу. «Мы не падтрымаем кандыдатаў, якія будуть несці ідэі, звязаныя з пагрозай незалежнасці Беларусі ці легітымізацыяй дзеючага рэжыму», — зазначыў Чехіі і Польшчы, калі ўлада ўсё ж пайшла на дыялог з уладай. Там усё прайшло бяскроўна. І ўлада павінна лічыцца з намі — нават афіцыйна яны напісалі мне і Казуліну на выбараў 2006 года калі 10 працэнтаў галасоў», — адзначыў Мілінкевіч.

Андрэй Саннікаў сказаў, што не лічыць цяпер магчымым вылучэнне адзінага кандыдата, а апанент Лукашэнкі мусіць быць моцным і валявым палітыкам. «Калі будзе некалькі кандыдатаў ад дэмакратычных сілаў, то нічога кескага ў гэтым я не бачу, але цяпер з заяўленых прэтэндэнтаў я не вылучаю асобы, на карысць якой мог бы змяніць сваю кандыдатуру», — зазначыў палітык.

Алеся Міхалевіч прытрымліваецца падобнага меркавання. Да таго ж, ён зазначыў, што «калі вылучэннем адзінага будуць займацца непасрэдна самі кандыдаты, то гэта моцна нагадвае варыянт 2001 года, і непримальнна. Гэта павінны рабіць палітычныя партыі, але дамовіцца яны не могуць, значыць, і адзінага пакуль не будзе», — рэзюмуе Міхалевіч.

Спрэчкі вакол, магчымага, адзінага кандыдата паступова абастрояцца. Апаненты паціху пераходзяць да ўзаемных прапроектаў і вышуквання адзін у аднаго слабых, на іх погляд, бакоў. Так, чатыры структуры з Беларускага незалежніцкага блоку — «Малады Фронт», БХД, «Правы альянс», рух салідарнасці «Разам» — распаўсюдзілі пропанову, паводле якой выбар адзінага кандыдата ад дэмсаўду мусіць грунтавацца на гатоўнасці кандыдата ў прэзідэнты вывесці людзей на вуліцу, незалежна ад таго, якім будзе падлік галасоў (тут відавочны камень у бок Аляксандра Мілінкевіча), а таксама здольнасці сабраць найбуйную ініцыятыўную групу. Намеснік Мілінкевіча Юрась Губарэвіч заявіў журнalistам, што гэтыя пропановы кіраўніцтва руху прыняло да ўвагі, але лічыць іх недастатковымі ў працэдуры вылучэння адзінага кандыдата. «Патэнцыйны адзін

кандыдат мусіць мець здольнасць аўяднаць вакол сябе людзей, рэсурсы, быць пазнавальным, валодаць пазытыўным іміджам. Апроч Мілінкевіча з заяўленых кандыдатў годных асобаў мы не бачым», — падкрэсліў намеснік лідэра Руху «За свабоду».

Апроч таго, шэршні моладзевых арганізацый заявілі, што калі дэмакратычныя сілы не вызначацца з адзінам кандыдатам, то яны не падтрымаюць нікога з прэтэндэнтаў на прэзідэнцкую пасаду. Моладзевые арганізацыі гатовыя падтрымашаць таго кандыдата, які «зробіць усе магчымыя заходы для аўяднання з іншымі апазіцыйнымі сіламі; заявіць пра незаконнасць узделу Лукашэнкі ў прэзідэнцкіх выбараах і нелегітимнасць улады; будзе заклікаць людзей да вулічнага пратэсту супраць фальсіфікацыі выбараў і ўзначаліць яго», — цытуе пазіцыю моладзевага палітычнага крыла БелапАН.

ПРЕС-КАНФЕРЕНЦІЯ

АЛЯКСАНДР МІЛІНКЕВІЧ ПОЙДЗЕ Ў ПРЕЗІДЭНТЫ

Генадзь КЕСНЕР

У мінскай гасцініцы «Ёўропа» 3 мая кіраўнік Руху «За свабоду» Аляксандр Мілінкевіч афіцыйна заяўлі, што будзе ўдзельнічаць у наступнай кампаніі па выбараў прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Гэта будзе ўжо другая спроба Мілінкевіча стаць кіраўніком дзяржавы.

Аляксандр Мілінкевіч распавёў прысутным пра асноўныя накірункі сваёй кандыдацткай праграмы. У якасці механізмаў стварэння «адказнай улады» ў праграме прадугледжана вяртанне да справядлівых, празрыстых выбараў і сапраўднага мясцовага самакіравання. Таксама абвяшаеца неабходнасць забеспячэння свабоды сродкаў масавай інфармацыі.

Сярод эканамічных кроакаў у праграме фігуруюць прысягненне інвестыцый, якія, па словам Мілінкевіча, «мусіць ісці не ўладзе, але народу», празрыстая бюджетная палітыка, падтрымка прыватнага бізнесу, выкарыстанне транзітнага па-

тенцыялу, энергазберагальная палітыка, эфектыўная сельская гаспадарка.

У раздзеле «Сацыяльная палітыка» прадугледжваецца пашырэнне магчымасцей ёўрапейскай адукацыі для беларускага моладзі, рэформа жыллёва-камунальнай гаспадаркі і медыцыны, пенсійнага забеспячэння. Што да знешніх палітыкі, то яна будзе накіравана на інтэграцыю Беларусі ў Еўрапейскі саюз, на ўсталяванне празрыстых, добрасудскіх адносін з Расіяй і курс на пабудову нейтральнай дзяржавы,

на такія словаў старшыні Руху «За свабоду» прагучала рэзкая рэакцыя кіраўніцтва БХД у асобе сустаршыні арганізацыі Паўла Севярынца.

«Дэмакратыя», Партыя БНФ, некаторыя іншыя дэмакратычныя арганізацыі.

Аднак ужо цяпер, як адзначаюць незалежныя эксперыты, тут усё не так проста: як вядома, БХД і БНФ маюць намер выстаўляцца на прэзідэнцкія выбараў сваіх кандыдатаў, таму разлік Аляксандра Мілінкевіча на падтрымку гэтых апазіцыйных арганізацый можа апыніцца неапраўданым. Тым больш, адказваючы на пытанне, кіраўнік Руху «За свабоду» адзначыў, што ў БНБ сёння вядуща сур'ёзныя дыскусіі.

«Партыя БХД апошнім часам усё больш кажа, што нам не трэба ісці ў Еўропу, што там не ёсё добра з маральнымі каштоўнасцямі, не вельмі добры стан хрысціянскай веры, і яны кажуць, што нам трэба быць нейтральнай краінай. Я не веру ў тое, што тут магчыма пабудаваць нейтральну краіну па прыкладу Нарвегіі ці Швейцарыі, нам давядзенца рабіць геапалітычны выбар», — падкрэсліў Аляксандра Мілінкевіч.

Літаральна ў той жа дзень на такія словаў старшыні Руху «За свабоду» прагучала рэзкая рэакцыя кіраўніцтва БХД у асобе сустаршыні арганізацыі Паўла Севярынца.

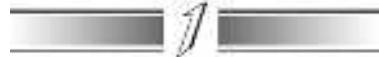
«Гэта вельмі дзіўная заява. Мы з'яўляемся єўрапейцамі. Мы

рухаемся да адзінай Еўропы, каб разам з суседзямі рабіць яе больш хрысціянскай, каб разам з суседзямі падтрымліваць каштоўнасці хрысціянской дэмакратыі — той шырокай народнай платформы, якая аўяднала народы Еўропы і засяпечыла гарантую захавання правоў кожнага чалавека ў Еўрапейскім саюзе, — адзначыў Павел Севярынец. — Большасць сябраў БХД, паводле ўсіх партыйных аптыкненняў, — за ўступленне ў Еўрапейскі саюз. Гэта адлюстравана і ў праграме БХД (пункт 12.6). БХД падала заяўку на ўступу ў Еўрапейскую народную партыю, і домыслы на гэту тэму, напэўна, з'яўляюцца паслannем еўрапейскім партнёрам: маўляў, Мілінкевіч тут адзіны «сапраўдны ёўрапеец». Магчыма, Аляксандра Мілінкевіч байца кандыдаты хрысціянскіх дэмакрататаў пры вызначенні адзінага кандыдата ад Беларускага незалежніцкага блоку? Спадар Аляксандра, не там шукае ворагаў. Шукацце ворагаў сярод сваіх, паклэпі і хлусні — метады палітычнай барацьбы савецкай эпохі. Час гэтых метадаў прайшоў, яны не прымальны для сучасных дэмакратычных лідэраў, які сталага веку, так і маладых», — падкрэсліў сустаршыні БХД.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

10 МАЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

- 07.20** Мультыплікацыйны фільм «Дзюймавочка» (СССР).
07.50 «Добрай раніцы, Беларусь!». Навіны.
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.
09.05 Nota Bene.
09.35 У свеце матараў.
10.00 Кінааповесць «Беларускі вакзал» (СССР).
12.10 Дакументальны цыкл «Вялікая вайна» (Расія-Украіна). Фільм «Курскія дугі».
13.00 Ваенна драма «На безымяннай вышыні» (Расія-Беларусь). 1-я і 2-я серыі.
15.10 Навіны рэгіёна.
15.30 Ваенна драма «На безназоўнай вышыні» (Расія-Беларусь). 3-я і 4-я, заключная, серыі.
17.25 Дакumentальны цыкл «Фартыфікацыя» (Беларусь).
18.05 «Культурныя людзі».
18.35 «Арэна».
19.15 «OFF STAGE LIFE».
19.30 «КЕНО».
19.35 Канцэрт В.Лявончэвса.
21.00 Панарама.
21.40 Меладрама «Зайдзрасць бogaў» (Расія).

- 16.20** «Дыверсант». Шматсерыйны фільм.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Здабытак Рэспублікі».

- 00.05** АНТ прадстаўляе: «Каралеўская вакацыя». Дакumentальны фільм.

- 06.50** Фільм «Салдаты», СССР, 1956 г.
08.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычна праграма.

- 09.35** «Вялікі сняданак».
10.05 «Званая вічэр».

- 11.00** «Зорны рынок».
12.50 Фільм «Паляванне на Вервольфа». Расія - Украіна, 2009 г.

- 16.30** «24 гадзіны».
16.40 «Дабро пажаліцца».

- 17.00** «Наша справа».

- 17.10** «Званая вічэр».

- 18.05** Фільм «Пра тых, каго памятаю і люблю», СССР, 1973 г.

- 19.30** «24 гадзіны».

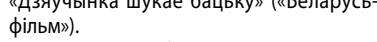
- 20.00** «СТБ-спорт».

- 20.10** «Добры вечар, малиня».

- 20.25** Фільм «Мы з будучыні». Расія, 2008 г.

- 22.40** «Сталічны футбол».

- 23.10** Неюбілены вечар. Сяргей Бязрукаў.

- 07.00** АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
08.00, 09.00 Нашы навіны.
09.05 Контуры.
10.10 «Здароўе».
10.55 Пакуль усе дома.
11.50 «Шчасце ёсць».
12.40 «Фазэнда».
13.20 Фільм «У шэсць гадзін вечара пасля вайны».
15.00 Прэм'ера. Песні нашай Перамогі.
16.00 Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.

- 06.50** Ваенна-прыгодніцкая кінааповесць «Дзяўчынка шукае бацьку» (Беларусь-фільм).

- 08.15** Маналогі аб вайне.

- 08.25** «Зорка». Гала-канцэрт.

- 09.45** У гэты дзень.

- 09.50** Дакumentальны фільм «Лінія жыцця». Лекары вайны» (Беларусь).

- 10.20** Ваенна драма «Рабінавы вальс» (Расія).

- 12.10** Дакumentальны фільм «Выпускны на мінімі полі» (Расія).
12.40 Маналогі аб вайне.

- 12.50** «Пра мастацтва».

- 13.15** Экспедыцыя. Абраанае.

- 13.20** «Памяць. Векапомнія дні былых франтавікоў».

- 13.50** Пазакласная гадзіна.

- 14.05** Бухта капітанай.

- 14.45** Кінараман «Лес» (СССР). 1-я і 2-я серыі.

- 17.45** «Мы-беларусы». Канцэрт.

- 18.50** Маналогі аб вайне.

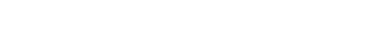
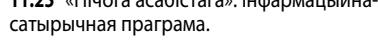
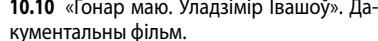
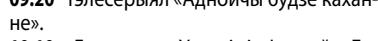
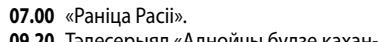
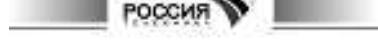
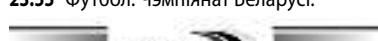
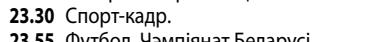
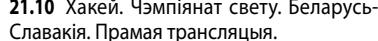
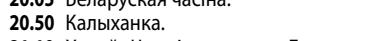
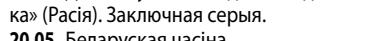
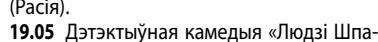
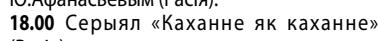
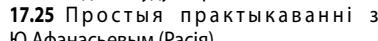
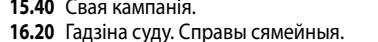
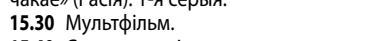
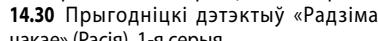
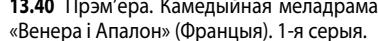
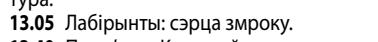
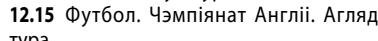
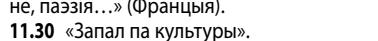
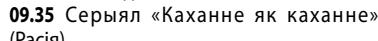
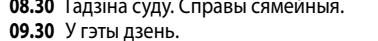
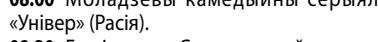
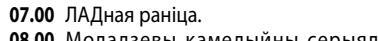
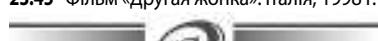
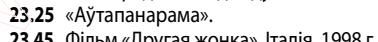
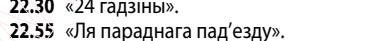
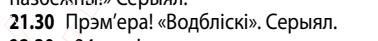
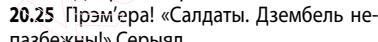
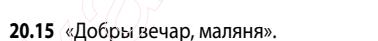
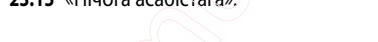
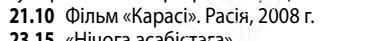
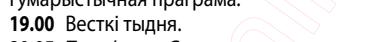
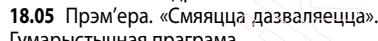
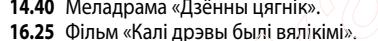
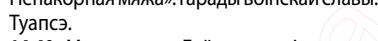
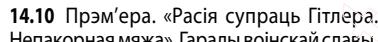
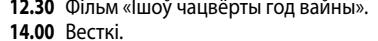
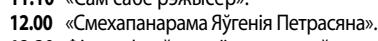
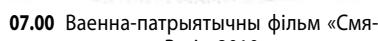
- 19.00** Ваенна драма «Тарпеданосцы» (СССР).

- 20.50** Калыханка.

- 21.10** Хакей. Чэмпіянат свету. Германія-Фінляндія. Прамая трансляцыя.

- 23.30** Футбол. Чэмпіянат Англіі. Агляд тура.

- 00.25** Жывы гук.

12 МАЯ, СЕРАДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.
06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.05 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Зорнай жыццё» (Украіна).

10.05 Камедыя «Класны мюзікль» (ЗША).

11.40 Відэафільм АТН «Бялыніцкая таямніцы» цыклу «Зямля беларуская».

12.10 Драма «Аўрора» (Расія-Украіна).

14.05 Здароўе.

14.30 Альманах вандраванняў.

15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.25 «OFF STAGE LIFE».

15.40 Серыял «Блізкія людзі». 1-я серыя.

16.50 Серыял «Агульная тэрапія» (Расія).

17.55 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

18.50, 00.00 «Зона X». Крымінальная хроніка.

19.30 «Спорплато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.

19.35 «КЕНО».

19.40 «Зямельнае пытанне».

20.05 Відэафільм АТН «Захоўваць вечна».

21.00 Панарама.

21.55 Вострасюжетны серыял «Адчайнія хатнія гаспадыні-4» (ЗША). 2-я серыя.

23.00 Фантастычны серыял «Героі-3» (ЗША).

00.05 Дзень спорту.

06.00, 09.00 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

10.00 «Катоўскі». Шматсерыйны фільм.

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Дэтэктывы».

11.50 «Ерапаш».

12.00 «Малахай +».

13.00 Нашы навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.40 «Модны прысуд».

14.45 «Кантрольны закуп».

15.15 Прэм'ера. «Іван Падушкін. Джэнтльмен вышку».

Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак».

Шматсерыйны фільм.

17.05 «Хай кажуць».

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 Камедыны серыял «Тата на ўсе рукі».

19.00 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

19.30 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

12.10 Меладрама «Старая сяброўка» (Украіна).

14.05 «OFF STAGE LIFE».

14.15 Дакументальны цыкл «Фартыфікацыя» (Беларусь).

15.15, 19.50 Навіны рэгіёна.

15.30 Уласнай персонай.

16.05 Дэтэктыўны серыял «Блізкія людзі» (Расія). 2-я серыя.

17.10 Хакей. Чэмпіянат свету. Расія-Беларусь. Прамая трансляцыя. У перапынку: «Зона X». Крымінальная хроніка».

20.00 «КЕНО».

20.10 Сфера інтэрсаў.

20.30 Відэафільм АТН «Цыгане».

21.00 Панарама.

21.55 «Актуальнае інтэрв'ю».

22.10 Вострасюжетны серыял «Адчайнія хатнія гаспадыні-4» (ЗША). 3-я серыя.

23.10 Фантастычны серыял «Героі-3» (ЗША).

00.05 «Зона X». Крымінальная хроніка».

00.10 Дзень спорту.

06.00, 09.00 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

10.00 «Катоўскі». Шматсерыйны фільм.

Заключная серыя.

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Дэтэктывы».

11.50 «Ерапаш».

12.00 «Малахай +».

13.00 Нашы навіны.

14.45 «Кантрольны закуп».

15.15 Прэм'ера. «Іван Падушкін. Джэнтльмен вышку».

Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак».

Шматсерыйны фільм.

17.05 «Хай кажуць».

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 Камедыны серыял «Тата на ўсе рукі».

19.00 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

21.30 Прэм'ера. «Шалікі».

22.15 Прэм'ера. Шматсерыйны фільм «Катоўскі».

23.30 «Хакей. Чэмпіянат свету. Фінляндый-ЗША».

Серыял.

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Пляц гісторый».

10.40 «Анёл-захавальнік».

Тэленавэла.

11.30 «Далёкія сваякі».

11.40 «Званая вячара».

12.35 «Мачаха».

Серыял.

13.50 «Дэтэктыўны гісторый».

14.40 «Свяя каманда».

Моладзеўы серыял.

15.35 «Водбліскі».

Серыял.

16.50 «Новыя падарожнікі дылетанта».

17.20 «Мінічына».

17.30 «Званая вячара».

18.30 «Мачаха».

Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязніцы».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.25 Прэм'ера! «Салдаты. Дзэмбель не-пазбежны!».

Серыял.

21.30 Прэм'ера! «Водбліскі».

Серыял.

22.55 «Мінск і мінчане».

23.25 «Рэпарцёрская гісторія».

23.50 Фільм «Неразлучныя».

Тайланд, 2007 г.

13.15 «Кулагін і партнёры».

13.50 Навіны - Беларусь.

14.25 «Тэрыторыя прыгажосці».

Тэлесерыйял.

15.15 Тэлесерыйял «Ліквідацыя».

16.50 Навіны - Беларусь.

17.15 «Кулагін і партнёры».

17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал».

Тэлесерыйял. Расія, 2009 г.

18.50 Навіны - Беларусь.

19.30 Тэлесерыйял «Аднойчы будзе каханне».

20.25 Тэлесерыйял «Ліквідацыя».

22.20 Прэм'ера - 2010.

Тэлесерыйял «Дворык».

22.55 Прэм'ера. «Тэрыторыя прыгажосці».

Тэлесерыйял.

23.50 Навіны - Беларусь.

00.00 «Весткі+».

00.20 Прэм'ера. «Пасля прэм'еры - растрэл. Гісторыя адной здрады».

14 МАЯ, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00,
15.00, 16.00, 17.05, 19.30 Навіны.

06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 11.55 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.05 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Зорнае жыццё» (Украіна).

09.55 Моладзевая камедыя «Класны музікль-2» (ЗША).

11.40 «Актуальнае інтэр'ю».

12.10 Прэм'ера. Меладрама «Як жа быць сэрцу» (Расія).

14.05 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё».

15.15, 19.50 Навіны рэгіёна.

15.30 Шпілька.

16.05 Дэтэктывны серыял «Блізкія людзі» (Расія). 3-я серыя.

17.10 Хакей. Чэмпіянат свету. Прамая трансляцыя.

20.00 «КЕНО».

20.10 «Зона X». Вынікі тыдня.

20.30 Відэафільм АТН «Спраба вярнуцца».

21.00 Панарама.

22.00 Спэцяльны рэпартаж АТН «Мулявін. Шлях да «Малітвы».

22.15 «Міжнародны конкурс маладых музыкаў «Еўрабачанне-2010». Прамая трансляцыя з Вены (Аўстрыя).

00.00 Дзень спорту.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Слова жанчынек». Шматсерыйны фільм.

10.10 АНТ прадстаўляе: «Гарады-героі. Кіеў».

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 АНТ прадстаўляе: «Чакай мяне».

Беларусь.

11.50 «Ерапаш».

12.00 «Малахаў +».

13.00 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.40 «Модны прысуд».

14.45 «Кантрольны закуп».

15.15 Прэм'ера. «Іван Падушкін. Джэнтльмен вышуку». Шматсерыйны фільм.

16.00 Навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.

18.00 Навіны.

18.20 «Зваротны адпік».

18.55 «Поле чудаў».

20.00 Час.

20.30 Навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 «Вялікая розніца».

22.10 «Хвіліна славы». Фінал.

23.40 АНТ прадстаўляе: Наша «Белара-ша».

00.15 Камедыя «Мадам Ірма».

02.00 Навіны.

02.15-02.25 Навіны спорту.

06.00 «24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».

07.30 «24 гадзіны».

07.40 «СТБ-спорт».

07.45 «Раніца. Студыя добра гастро».

08.30 «Салдаты. Дзэмбель непазбежны!».

Серыял.

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Пляц гісторый».

10.30 «24 гадзіны».

10.40 «Анёл-захавальнік». Тэленавэла.

11.30 «Далёкія свяякі».

11.40 «Званая вячэр».

12.35 «Мачаха». Серыял.

13.30 «24 гадзіны».

13.50 «Сакрэтныя гісторыі».

14.40 «Свая каманда». Моладзевы серыял.

15.40 «Водбліскі». Серыял.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Асабісты інтэрас».

14.05 «Кінаметры вайны».

14.35 «У небе «начныя ведзьмы». Мастацкі фільм.

16.00 Навіны.

16.15 Навіны спорту.

16.20 «Мой радавод».

17.10 Фільм «Мужчына павінен плаціць».

18.55 АНТ прадстаўляе: «Адзін супраць усіх».

19.55 АНТ прадстаўляе: «Чакай мяне».

Беларусь.

20.30 Навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Драма «Інdzi».

22.55 «Пражэктарэрсыхлтан».

23.30 «Што? Дзе? Калі?».

00.40 Фільм «Скарэнкі Рамана».

06.25 «Анфас».

06.40 «Раніца. Студыя добра гастро».

08.00 Фільм «Летнія ўржаніні аб планете Z». СССР, 1986 г. 1 серыя.

09.10 «Дабро пажаліцца».

09.30 «Культурнае жыццё».

10.00 «Крокі да поспеху».

10.55 «Мінск і мінчане».

11.30 «Новыя падарожжы дылетанта».

12.00 Фільм «Месца сустрэчы змяніць нельга». СССР, 1979 г. 1-3-я серыі.

15.50 «Відзвімо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

16.30 «24 гадзіны».

16.45 «Наша справа».

17.00 «Вялікі горад».

17.45 Фільм «Жаночае сібровуство». Расія, 2007 г.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «СТБ-спорт».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

18.30 «Мачаха». Серыял.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічны падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, малиня».

20.25 «KB3. Першая ліга. 1/8 фіналу».

22.30 «24 гадзіны».

22.55 «Гарачы лёд».

23.25 «Відзвімо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

00.05 Фільм «Мастацтва вайны». ЗША-Канада, 2000 г.

02.00 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

02.10 Тэлесерыял «Аднойчы будзе ка-ханне».

10.10 «Мой срэбны шар».

11.00 Весткі.

11.25 Прэм'ера. «Аб самым галоўным».

Ток-шоў.

12.20 Тэлесерыял «Чырвоная капэла».

13.20 «Кулагін і партнёры».

13.50 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.

14.25 «Тэрыторыя прыгажосці». Тэлесерыял.

15.15 Тэлесерыял «Ліквідацыя».

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.15 «Кулагін і партнёры».

17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.

18.50 Навіны - Беларусь.

19.00 Весткі.

19.30 Прэм'ера. «Аднойчы будзе ка-ханне».

20.25 Фільм «Цяч рака Волга». Расія, 2009 г.

22.20 Навіны - Беларусь.

22.30 Меладрама «Танга на два галасы».

00.20-01.35 Фільм «Падарунак самотнай жанчыне».

07.00 Сёння.

07.05 Інфармацыйны канал «

16 МАЯ, НЯДЗЕЛЯ

07.15 Казка «Бібі-маленькая чараўніца» (Германия).

09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.

09.05 «Арсенал».

09.35 «Зброя». Цыкл дакументальных фільмаў (Беларусь).

09.50 «Альманах вандраванняў».

10.15 «Культурныя людзі».

10.50 «У свеце матораў».

11.25 «Nota Bene».

12.10 Камедыя «Старыя разбойнікі» (СССР).

14.00 «ПАР-2010. Біты кантынентальных культур».

14.30 Хранікальна-дакументальны цыкл «Гарачыя кропкі» (беларусь).

15.10 Навіны рэгіёна.

15.30 Відэафільм АТН «Тыя, што спяваюць камерата».

15.55 Прэм'ера. Меладрама «Монро» (Расія).

17.40 OFF STAGE LIFE.

18.00 Суперлato.

19.15 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).

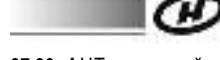
20.30 «Спортлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.

20.50 «КЕНО».

21.00 «У цэнтры ўвагі».

22.10 «Футбол. Ліга чэмпіёнаў». Відэачасопіс.

22.40 Рамантычная камедыя «Мігель і Ўильям» (Іспанія).

07.00 АНТ прадстаўляе: «Нядзельная раніца».

08.00, 09.00 Нашы навіны.

09.05 Нядзельная пропаведзь.

09.20 Камедыны серыя «Мая выдатная няня», 2008 год.

09.55 «Шалапутныя нататкі».

10.15 Пакуль усе дома.

11.10 «Шчасце ёсць!».

12.00 АНТ прадстаўляе: «Ранішняя пошта».

12.35 «Фазэнда».

13.15 «Разумніцы і разумнікі».

14.00 «Песні Перамогі».

14.30 «Градка».

15.05 Севастопальская аповяды.

16.00 Нашы навіны.

16.15 Навіны спорту.

16.20 АНТ прадстаўляе: «Гарады-героі. Смаленск».

17.10 Фільм «Валер Харламаў. Дадатковы час».

18.55 Прэм'ера АНТ: «Давай ажэнімся!».

20.00 Контуры.

21.05 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты».

21.40 Гістарычна драма «Віцэ-каралі».

07.30 «Афрамасквіч». Камедыны серыял.

08.20 Фільм «Летнія ўражанні аб планете Z». СССР, 1986 г. Заключная серыя.

09.30 «Лётапанарама».

10.00 «Відавочнік прадстаўляе: саме сменшае».

10.50 «Вялікі сняданак».

11.30 «Салдаты. Залатыя серыі».

13.15 «Добры дзень, доктар!».

13.45 Фільм «Месца сустэрэзы змяніц нельга». СССР, 1979 г. Заключная серыя.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Ля параднага пад'езду».

17.20 Канцэрт М. Задорнова.

19.00 «Лётапанарама».

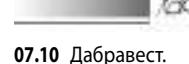
19.30 «Тыдзень». Інфарматычна-аналітычна праграма.

20.40 Фільм «Дамы ў ліловым». Вялікабрытанія, 2004 г.

22.45 «Прафесійны бокс».

23.40 Фільм «Затоічы». Японія, 2003 г.

01.40 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

07.10 Дабравест.

07.35 Mір вашай хаце.

07.45 Кулінарная праграма «Смачна з Барысам Бурдой».

08.15 Камедыны баявік «Васабі» (Францыя).

09.55 Школа рамонту.

11.00 Медычныя таемніцы.

11.45 Кінастрабы.

12.05 Бухта капітанаў.

12.45 «Правы чалавека».

13.00 Прыгодніцкая фантастыка «Выспы страчаных душ» (Данія-Швецыя-Германія).

15.05 Дакументальны цыкл «Неверагодны гісторыкіхахання» (Украіна).

16.05 Гістарычны баявік «Сем мячоў» (Паўднёвая Караіс-Ганконг-Кітай).

19.00 Нашы тэсты.

19.35 Экспедыцыя.

20.05 Смешная часіна.

20.45 Тэлебарометр.

21.10 Хакей. Чэмпіянат свету. Прамая трансляцыя.

23.30 Свята музыка. Працяг.

23.55 Пасоўванне.

00.15 Самба. Чэмпіянат Еўропы. Дзень 3-i.

07.00 «Звычайны канцэрт з Эдуардам Эфіравым».

07.55 Камедыя «Бацькі і дзяды».

09.20 Фільм «Гувернантка». Расія, 2009 г.

11.00 Весткі.

11.10 «Сам сабе рэжысёр».

12.10 Фільм «Ранняя іржа».

14.00 Весткі.

14.15 «Смехапанарама Яўгенія Петрасяня».

14.45 Прэм'ера. «Украінскі самурай. Прынц Ступкі». Дакументальны фільм.

15.40 Вострасюжэтны фільм «Гітары XX стагоддзя».

17.10 Прэм'ера. «Аншлаг і Кампанія».

19.00 Весткі.

20.05 «Сумленны дэтэктыў».

20.40 Прэм'ера. Фільм «Моцная слабая жанчына». Расія, 2010 г.

22.30 «Адмысловы карэспандэнт».

23.35 Фільм «Калі бракуе хахання». Расія.

07.40 Мультфільм.

08.00 Сёння.

08.20 «Дзікі свет».

08.45 «Х норавы».

09.25 «Амо дома!».

10.00 Сёння.

10.20 «Выратавальнікі».

10.50 «Аслабіла небяспечны!».

11.30 «Першая кроў».

12.00 «Дачны адказ».

13.00 Сёння.

13.25 Прэм'ера. Праект «У пошуках Францыі».

14.10 Крымінальная меладрама «Па следзе Фенікса».

16.00 Сёння.

16.25 «Масквічы». Тэлевізійная камедыя.

17.20 «І зноў добры дзень».

18.20 «Надзвычайнае здарэнне. Агляд за тыдзень».

19.00 Сёння. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардчэнае прызнанне».

20.30 Прэм'ера. Дэтэктыўны серыял «Шэрыф».

00.05 «Авіятары».

00.35 «Футбольная ноч».

09.30 Тэніс. Турнір WTA у Іспаніі (Мадрыд). 1/2 фіналу.

10.45 Аўтаспорт. Суперкубак Паршэ ў Манака. Прамая трансляцыя.

11.30 Веласпорт. «Тур Італіі». 7-ы этап.

12.00 Аўтаспорт. Сусветная серыя Рэндо ў Манака.

13.00 Супербайк.

▶ АДУКАЦЫЯ

РЭКВІЕМ ПА БАЛОННІ

Іван БІЧ

Рэформа вышэйшай адукацыі ў ЕС шмат у чым правалілася, але нікто не ведае, ці ёсьць ёй реальная альтэрнатыва.

Яшчэ ў сакавіку ў Вене адбыўся так званны Балонскі саміт — з'езд прадстаўнікоў міністэрстваў адукацыі краін — удзельніц Зоны єўрапейскай вышэйшай адукацыі. Мерапрыемства прызначылі яшчэ 10 гадоў таму, пасля таго, як 19 чэрвеня 1999 года ў Балонні пад пырскі шампанскага дэкларавалі стварэнне вышэйзгаданай зоны.

Яе асноўныя прынцыпы і мэты былі выкладзены ў Балонскай дэкларацыі. Зараз у Балонскім практэсе ў той ці іншай форме ўдзельнічаюць 47 єўрапейскіх краін. За бортам толькі экзатычныя Сан-Марына і Манака, а таксама Беларусь. З апошняй, праўда, не ўсё так проста. Шматлікія элементы Балонні прысутнічаюць у айчыннай сістэме адукацыі, напрыклад, двухузвоўневая схема, паступовае скарачэнне колькасці бюджетнікаў і г. д.

Заснавальнікі Балонскай сістэмы разлічвалі, што асноўныя мэты рэформы павінны быць дасягнутыя на практыку дзесяцігоддзя, а менавіта да 2010 года. Таму яшчэ тады, у 1999-м, выраслы, што ўвесну 2010-га будзе лагічна сустрэцца, каб падвесці першыя вынікі і адсвяткаваць юбілей. Аднак святкавання не атрымалася.

Напярэдадні мерапрыемства залу, дзе павінен быў адбыцца саміт, захапілі студэнты і выкладчыкі. У дзень адкрыцця саміта 12 тысяч чалавек, якія прадстаўлялі 63 грамадскія арганізацыі, прайшлі па вуліцах аўстрыйскай сталіцы. Яны скандзіравалі: «Разам супраць разбурэння адукацыйнай і сацыяльнай сістэмы» Паралельна праўшоў антысаміт. У акцыях у Вене прынялі ўдзел студэнты і выкладчыкі са Швейцарыі, Сербіі, Францыі, Германіі, Турцыі і іншых краін.

Студэнты кажуць пра правал рэформы. І не толькі студэнты. 24 лістапада 2009 года вядучая нямецкая газета «Frankfurter Allgemeine

Audimax

Zeitung канстатавала: «Балонская рэформа — самая буйная рэформа нямецкага ўніверсітэта з XIX стагоддзя — правалілася. Гэта прызнаюць нават адказныя за яе правядзенне асобы».

Па меркаванні крытыкаў Балонскай сістэмы, рэалізацыя рэформы вышэйшай адукацыі істотна пагоршыла ўмовы навучальна-працэсу і працы выкладчыкаў. Яе следствіем сталі перапоўненія аўдыторый, дэфіцит педагогаў (толькі ў ФРГ за апошнія 15 гадоў іх колькасць зменшылася на 1500 выкладчыкаў).

З-за скарачэння часу навучання да шасці паўгоддзяў шматлікія праграмы апынуліся перагружанымі. У некаторых ўніверсітэтах студэнты павінны штотыдзень наведваць 40–50 навучальных пар. Магчыма, і не супраць стаць магістрамі, але залічайць туды далёка не ўсіх. Прывільгія магістратура каштуюць дадатковых грошай.

Апошнія, магчыма, і не супраць стаць магістрамі, але залічайць туды далёка не ўсіх. Прывільгія магістратура каштуюць дадатковых грошай.

Заснавальнікі Балонскай сістэмы разлічвалі, што асноўныя мэты рэформы павінны быць дасягнутыя на практыку дзесяцігоддзя

Дарэчы, камерцыйлізацыя навучання з'яўляецца складовай часткай Балонскай сістэмы. Аўтары сістэмы меркавалі, што ператварэнне ўніверсітэтаў у рынкавыя субекты дапаможа разгрузіць нацыянальныя бюджэты. Цяжкі матэрыяльны стан ВНУ прывёў да росту ролі карпарацый і фірмаў, якія заказваюць ўніверсітэтам розныя даследаванні. Ахвярай такой практыкі сталі цэлья навуковыя кірункі, першым чынам гуманітарныя. У 2005 годзе 21 практэнт усіх ВНУ ў ЕС залежаў ад контрактаў з карпарацыямі. Універсітэт, арыентаваны на выкананне замовы, перастаў быць пляцоўкай дыскусіі. Яго выпускнікі пазбаўлены крытычнага мыслення.

Агульная фрустрацыя ў аўдыторыях і на кафедрах з надыходам крызісу перарабасла ў адкрытыя пратэсты. Самымі нестрыманымі апынуліся немцы і аўстрыйцы. Менш за ўсё бунту чакалі ад апошніх.

Беспарадкі пачаліся 20 кастрычніка 2010 года, калі студэнты і выкладчыкі занялі галоўную залу Венскай акадэміі мастацтваў. 22 кастрычніка хваляванні перакінуліся ў корпусы Венскага ўніверсітэта. Audimax — памяшканне ў будынку ўніверсітэта, акупаванае студэнтамі і пераўтворанае ў своеасаблівы штаб, чакалі ад апошніх.

Пратэсты скончыліся толькі на пачатку студзеня. Пакуль галоўнай перамогай студэнтаў стала скарачэнне платы за навучанне і стварэнне адмысловых парламенцкіх камісій па пытанню адукацыі. Але гэта яшчэ далёка не канец.

Цяпер у Еўропе актыўна ідзе дыскусія наконт альтэрнатывы Балонскай сістэме. Рэалісты пропануюць для пачатку абмежавацца рэформамі. Програма-мінімум выглядае наступным чынам: аднавіць старыя навучальныя планы і тэрміны навучання, скасаваць інстытут бакалаўраў, пашырыць студэнцкае самакіраванне, павялічыць памер дзяржаўных датацый ўніверсітэтам.

Радыкалы бачаць коранем беды арыентацыю Балонскай сістэмы на запыты рынку. Гэта фракцыя заклікае да стварэння новай мадэлі ўніверсітэта.

У любым выпадку, і першыя і другія прызнаюць, што іхня патрабаванні могуць быць пачутыя толькі ў выпадку існавання моцнага грамадзянскага супраціву. Таму ў чэрвені 2010 года (так было вырашана на сакавіцкім антысаміце ў Вене) ва ўніверсітэтах Еўропы пачнела новая кампанія пратэсту.

▼ ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЕСА ПРА БЕЛАРУСЬ

«Deutsche Welle» (Германия)

Адносіны ў трохуціку Беларусь — Украіна — Расія будуть развівацца няпроста. База для беларуска-ўкраінскага альянсу аўктыўна існуе, і дадзены альянс — вольна ці міжволі — закліканы, у tym ліку, і супрацьстаяць расійскому ціску. Аднак ні Украіна, ні Беларусь сёння не змогуць існаваць без цесных эканамічных і звычайніх палітычных узаемадносін з Расіяй. Пройдзе яшчэ не адзін год, пакуль утрасецца вось гэта постсавецкая ломка і краіны ад узаемных нерэальных пражэктаў (кшталту славянскай інтэграцыі) пярайдуць да празрыстыx і цывілізаваных узаемадносін.

«Deutsche Welle» (Германия)

Сінкунты нядаўна прэзідэнт Бакіев, якія збегуць у Мінск, адмаліяеца сыходзіць у адстайку. Новы ўрад у Бішкеку патрабуе выдаць Бакіеву, якія мусіць адказваць перад судом па адвінава-

чванню ў забойствах. Пры гэтым кіргізскія ўлады добра разумеюць, што беларускі дыктатар Лукашэнка ніколі не выдаст свайго госца.

«Suddeutsche Zeitung» (Германия)

У свою чаргу, беларускае кіраўніцтва сёня ўпэўненае ў тым, што палітыка ЕС накіраваная не на змену рэжыму, а на яго доўгую эвалюцыю ў практэсе ўзгаднення пазіцыі. Ніякі рызыкі страты суверэнітэту ў выбудоўванні партнёрскіх адносін з Бру塞尔ем няма. Менавіта такім шляхам адкрываеца прамая дарога да міжнароднай легітимізацыі беларускай эліты ў якасці кіруючага пласта незалежнай ўрэпейскай дзяржавы, што з'яўляецца яе непасрэднай задачай.

«Politik.ru» (Расія)

Невядома, чы ёсць жаданне інтэгравацца з Расіяй большае: новага ўкраінскага

кіраўніцтва ці беларускага? Можна выказаць згадку, што ў афіцыйнага Мінска жадання больш, але вось у Кіева цяпер — прыкметна большая рух! І ён з аўтсайдэрай у адносінах з Расіяй нечакана выходзіць у фаварыты. Папросту тады, што яго рух тут жа памінаеца рухам Расіі — закон узаемнасці!

«Regnum» (Расія)

Нават рэзкія антырасійскія выказванні не змянілі ў вачах ўрэпейцаў адносін аўтаритетаў да Баяцкі як да «апошняга дыктатара Еўропы», які парушае асноўныя права чалавека. За пяцігадовы практэс адносін паміж Беларуссю і ЕС ўрэпейскія палітыкі так і не прывыкли да Лукашэнкі, хоць і намагаліся фліртаваць з ім увесе гэты час. Логіка дзеянняў гэтага чалавека так і засталася для іх незразумелай.

«Правда.ru» (Расія)

Калі казаць пра больш дэмакратычна абразаваны парламент Грузії, то можна з упэўненасцю сказаць, што там бы не сталі прымасы рашэнні, якія б не спадабаліся афіцыйнаму Мінску. Гэта наўрад ці было б магчыма, калі б Беларусь признала сепаратысцкія рэжымы ў Паўднёвой Асіе і Абхазіі. Да таго ж, нягледзячы на афіцыйны выхад Грузіі з СНД, у яе з Беларуссю працягвае функцыянаваць бязвізы рэжым. Кіраўніцтва дзвюх краін без лішняга шуму хутка падпісала адпаведныя дакументы. Прэзідэнту Саакашвілі няма падстаў кіраўніцца на свайго беларускага калегу. У гэтым у выкананчай і заканадаўчай галіні улады ў Грузіі поўная аднадушнасць. Як і, вобразна кажучы, у беларусаў стаўленне да «Баржомі», якое яны могуць свабодна і з задавальненнем піць сабе на здароўе.

«Delfi» (Літва)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

КАЗАХСТАН. НЕВЯДОМЫ РАМАН МАЛАДОГА НАЗАРБАЕВА

Казахская служба «Радыё Свабода» апублікавала рамантычную гісторыю пра невядомае каханне Нурсултана Назарбаева да кіргіскі Туран. У 1961 годзе малады стаявар Нурсултан прыехаў у Фрунзе (тады называўся Бішкец), каб прапанаваць руку і сэрца знаёмай свайго сябра Марату. Але Нурсултана чакала фіска: бацька дзяўчыны не захацей аддаваць дачку «ў далекі Казахстан». І тады абрежаны Нурсултан тут жа закручіў раман з лепшай сябровай Туран. Аднак гэта не спадабалася Марату. Ён напісаў Назарбаеву ліст пра тое, што дзяўчына знайшла сабе хлопца, і раёнівы Нурсултан перапыніў адносіны. Вось такая вартая Шэкспіра гісторыя. Хто ведае, як склалася гісторыя Казахстану, калі б не інтырыгі Марату?

Па матэрыялах казахской службы «Радыё Свабода»

УКРАЇНА. 90 ГАДОЎ САЮЗУ

Грамадскасць Украіны адзначыла цікавы юбілей. 21 красавіка 1920 года ў Варшаве быў падпісаны пакт паміж урадамі Польскай Рэспублікі і Украінскай Народнай Рэспублікі, вядомы як дамова Пілсудскага—Пятлюры. Паводле дамовы, дзве нядыёныя створаных дзяржавы, якія паспелі ўступіць ва ўзброены канфлікт паміж сабой, узаемна прызнавалі незалежнасць, урэгульвалі памежныя пытанні і, галоўнае, дамаўляліся пра ваенны саюз у барацьбе супраць агульнага ворага — большавіцкай Расіі. Саюз праіснаваў амаль год і распаўсюдзіў пасля падпісання Рыжскай мірнай дамовы паміж РСФСР і Польшчай. І тады, і цяпер стаўленне да гэтага пакта і ва Украіне, і ў Польшчы неадназначнае. Пакт з Пілсудскім доўгі час быў важнай зборыяй савецкай пропаганды. У аблін на вайсковую падтрымку Пятлюра пагадзіўся прызнаць часткай Польшчы Заходнюю Украіну. Аднак зараз з'явіліся новыя трактоўкі чыну Пятлюры. Некаторыя гісторыкі сцвярджаюць, што пакт стаў прарывам для украінскай дыпламаты. Ён даўмагчымасць хадзіць часова захаваць незалежнасць Украіны. Акрамя таго, сумесная герайчная барацьба палякаў і украінцаў не дала большавікам шансу праравацаў ў Еўропу. Цяжка сказаць, на сколько новыя аргументы змогуць рэабілітаўцаў Пятлюру ў свядомасці перш за ўсё заходніх украінцаў, якія ў 1920–1930-я гады вялі барацьбу супраць Варшавы.

Па матэрыялах украінскай прэсы

МАЛДОВА. НАШЧАДАК СТЭФАНА ВЯЛІКАГА ПАТРАБУЕ ВЯРНУЦЬ СПАДЧЫНУ

29-гадовы румынскі грамадзянін Карнел Чэрноскі абвясціў сябе на шчадкам гаспадара Стэфана Вялікага і патрабуе ў судзе «вярнуць» яму валоданне продка — Малдову. Чэрноскі падаў іск у суд Бухарэста і наўкараў аналагічны патрабаванні прэзідэнту краіны, ва ўрад і ў парламент Румыніі. Па закону, заява прынятая, і зараз, пасля выканання неабходных працэдур, суддзі павінны вынесці па ёй рашэнне. Сваё незвычайнай патрабаванні Карнел абургунтоўвае тэкстам завяшчання свайго далёкага продка, у якім быццам сцвярджаецца, што Малдова павінна належаць ягоным нашчадкам. Чэрноскі кажа, што радасную вестку пра яго кроўную блізасць са Стэфанам Вялікім яму паведаміла перад смерцю баубля. У выпадку перамогі ў судзе, Чэрноскі абяцае перанесці стаўцу Малдовы з Кішынёва ў Ясы ці Сучаву (гістарычныя стаўцы сярэднявечнага Малдаўскага княства). У выпадку пройгрышу, ён мае намер звяртацца ў Еўрапейскі суд па правах чалавека і іншыя міжнародныя судовыя інстанцыі.

Па матэрыялах «Новая газета» (Малдова)

ІЗРАІЛЬ. ПАМЕР КАРОЛЬ БРУДНАГА ІЗРАІЛЬСКАГА ГУМАРУ

У адной з ізраільскіх турмаў павесіўся Дуду Тапаз — культаўны комік, жарты якога шмат у чым былі пабудаваны на высмеяўні габрэяў — эмігрантаў з Усходу і з краін былога СССР. У 1981 годзе ён стаў «нацыянальным героем», заявіўшы на мітынгу адной правай партыі: «Тут сабраліся выключна прыстойныя людзі. Няма ніводнага чахчаха» (так у Ізраілі пагардліва называюць усходніх габрэяў). Шмат разоў ахвярамі яго жарту былі эмігранты з СССР. Як не дзіўна, народу гэта падабалася. Падобныя жарты амаль трывалі гадоў забіспечвалі Дуду высокі рэйтинг на ізраільскім тэлебачанні. Але з часам рэйтингі ў Дуду сталі прасядзяц. Ён рэагаваў на гэта вельмі эмасційна: разбіў акуляры супрацоўніку студыі, укусіў адну зорку і, нарэшце, збіў свайго боса. Расправу над шэфам Дуду не прарабчылі. Коміка кінулі за краты, дзе ён павесіўся на шнуры ад электрычнага чайніка.

Па матэрыялах «Life Journal»

► ВЫБАРЫ

АГОНІЯ «ПОЛЬСКАГА ЛУКАШЫЗМУ»

Алег НОВІКАЎ

**Як бы ні закончыліся
прэзідэнцкія выбары
у Польшчы, ужо зараз
відавочны катастрофічны
правал на іх Анджэя Лепера
— палітыка, якога ў свой
час называлі польскім
Лукашэнкам.**

Напрыканцы красавіка адно з вядучых польскіх выданняў «Gazeta Wyborcza» апублікавала вынікі апытаўнікі грамадзян: «За каго вы б прагаласавалі, калі б заўтра было 20 чэрвеня?» (у гэты дзень у Польшчы адбудуцца прэзідэнцкія выбары).

Галоўнай сенсацыяй даследавання можна лічыць дастаткова вялікі адрыв Браніслава Камароўскага, кандыдата ад ліберальнай «Грамадзянскай платформы» (52 працэнты), ад Яраслава Качынскага, які прадстаўляе партыю «Права і справядлівасць» (29 працэнтаў). Праўда, сам брат загінулага пад Смаленскам прэзідэнта абяцае хутка скраціць адставанне.

Аналізуучы вынікі зандажу грамадскай думкі, нельга не звярнуць увагу на мікраскапічны рэйтынг Анджэя Лепера, кандыдата ад партыі «Самаабарона». Ягоны рэйтинг ніжэйшы за адзін працэнт. Такія лічбы здаюцца дзіўнымі.

Па-першым, на двары эканамічныя крызіс. У Польшчы калия двух мільёнах беспрацоўных, і гэта без уліку іншых ахвяр рэцэсіі. Програма «Самаабарона» абяцае гэтым людзям залатыя горы ў выпадку, калі дарвецца да ўлады.

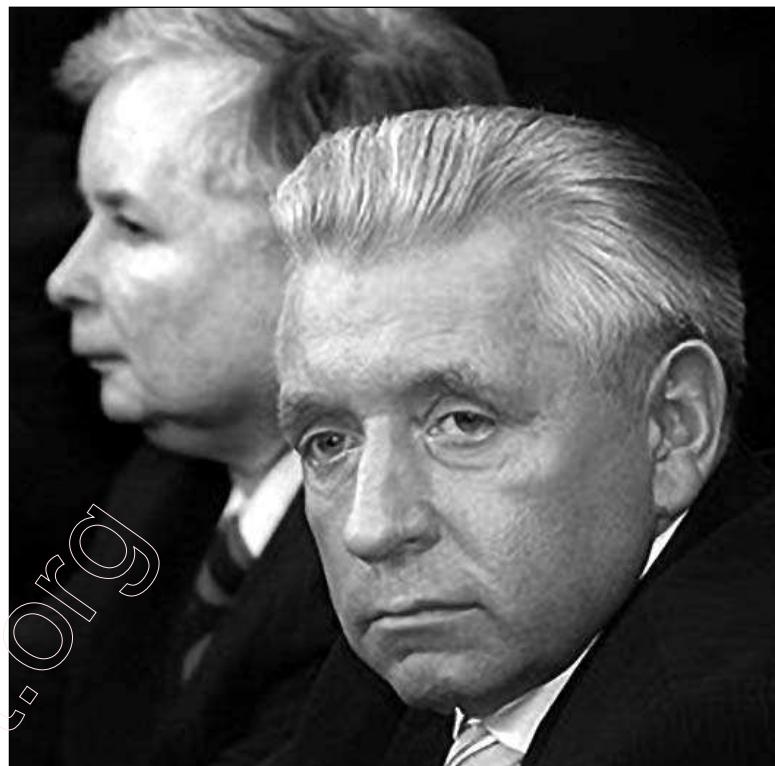
Па-другое, здзіўляюць тэмпы палітычнай маргіналізацыі «Самаабарона». Нават калі гаворка пра Польшчу, дзе перазагрузка палітычнай сцэны — звычайная з'ява.

Яшчэ трэћы гады таму Лепер быў віцэ-спікерам Сейма. У 2005 годзе ён набраў у першым туры прэзідэнцкіх выбараў 15 працэнтаў. «Самаабарона» мела сваіх міністэрстваў, фракцыі ў рэгіянальных парламентах. Палітолагі дружна амбікроўвалі феномен «Самаабарона», а некаторыя замежныя палітыкі адкрыта займаліся палітычнымі плагіятамі. Так, Юры Луцэнка — адзін з лідэраў украінскіх архівных — называў свою партыю «Народная самаабарона». І вось цяпер папулярнасць Лепера стала ніжэйшай за адзін працэнт.

Увогуле, партыя «Самаабарона» ўзімку ў 1992 годзе на базе сялянскага прафсаюза з аналагічнай назвай. Акрамя сялян у партыю ўвайшла група нацыяналістаў і супрацоўнікаў спартовых ведомстваў.

На першым этапе сябры партыі разглядалі сябе як палітычную надбудову прафсаюзу, які праславіўся акцыямі наўпростаўага дзеяния супраць ліберальнай палітыкі правых кабінетаў Ганны Сухоцкай і Ежы Бузэка.

«Самаабарона» набыла вядомасць дзякуючы сваім акцыям

Погляды віцэ-прем'ера Польшчы Анджэя Лепера (на першым плане) і прэм'ера Яраслава Качынскага на будучыню краіны ў чаргова раз разышліся

кшталту блакады аўтамабільных трас. Адну з іх — траса нумар 39 — у народзе назават пачалі называць «лепераўка». Менавіта тады на рубяжы стагоддзяў Анджэй Лепер — былы фермер, які падаўся ў палітыку з-за таго, што ягоная гаспадарка ў выніку рэформаў аказалася на мяжы банкрутства, стаў прыкметнай фігурай.

На выбарах 2001 года ў Сейм «Самаабарона» сабрала добры ўраджай — 10 працэнтаў галасоў, што дало партыі 53 мандаты. Па выніках 2005 года партыя ўвогуле стала трэцяй палітычнай сілай у краіне.

Апынуўшыся ў парламенце, самаабаронаўцы спачатку разглядалі сябе партнёрамі Саюза левых дэмакратоў (SLD). Але ў 2003-м партыя рэзка змяніла курс. Лепер гучна пасварыўся з прэм'ерам Лешакам Мілерам (SLD) па пытанню адпраўкі палякаў у Афганістан і Ірак і разарваў усе калянці ў SLD на месцах. А пасля пачаў актыўна ўзяць удзельнічаць у працы камісіі, якая займалася аферай Рывіна (буйны карупцыйны скандал з узделам кіраўніцтва SLD). У экстазе нянявісці да левых Лепер падтрымаў кандыдатуру Леха Качынскага ў другім туры прэзідэнцкіх выбараў 2005 года.

Пачалася эра супрацоўніцтва з кансерватарамі. Лепераўцы ўвайшлі ў кабінет Яраслава Качынскага, атрымаўшы там тры міністэрстваў партфелі. Аднак як толькі папулярнасць Качынскага пачала падаць, «Самаабарона» зноў распачала скандаліць — выйшла з ураду, каб пазней туды вярнуцца, а пасля зноў думаць, іш не адправіцца ў аўтапромнае плаванне.

Калі ў 2007 годзе надышоў час парламенцкіх выбараў, партыя Лепера пайшла на іх пад левымі лозунгамі. Аднак такі крэн налеўва не даў вынікаў: атрымаўшы 1,5 працэнта, партыя апынулася па-за Сеймам.

Такі правал, праўда, можна часткована спісаць на гучны

сексуальны скандал з узделам старшыні партыі. У 2006 годзе адна з партыйных клеркаў заяўляла журналістам, што атрымала пасаду за тое, што аказала Леперу і іншаму партыйнаму функцыянеру «сексуальныя паслугі».

Лепер трактаваў споведзь як частку змовы супраць яго намераў пазнаменіца грамадства з некаторымі афёрамі 1990-х гадоў. Аднак яго калега рэагаваў інакш — адразу падаў у адстайку. Хутка на Лепера завялі справу. Увогуле, наш герой быў фігурантам 139 судовых працэсаў. Але судзіл яго звычайна не за секс з сакратаркамі, а за арганізацію нелегальных акцый, бойкі з палітыкай або брудныя слова на адрас палітыкаў з істэблішменту.

Аднак заход «Самаабарона» пачаўся яшчэ ў 2007 годзе, калі частка кіраўніцтва партыі пасля сексуальнага скандалу паклала партблітэты на стол. Заставалася яшчэ нейкая надзея на выбары ў Еўрапарламент 2009 года, але яны хутчэй замацавалі тэндэнцыю — «Самаабарона» атрымала на іх 1,4 працэнта. Для параднання, у 2005-м на выбарах у парламент ЕС у партыі было 10,7 працэнта.

Ужо ёсць падставы казаць: праект «Самаабарона» праваліўся, і шукаць прычыны яго правалу траба не толькі ў тым, што Лепера злавілі на інтрыме.

Калап «Самаабарона» — гэта відавочна крах мадэлі палітычнага папулізму, які ўзінкі пасля развалу СССР у краінах Усходняй Еўропы. Недарма стыль і рыторыку Лепера часта параўноўвалі з Лукашэнкам або Вітранка. Складнікамі гэтага стылю была харызматычнасць, імправізацыя, гульня на настальгі і фобіях да ўсяго новага. Цяперашняя актыўная частка грамадства вырасла на іншых культурных фішках і каштоўнасцях.

На ўрад ад ці папулізм цалкам знікне як феномен усходнеўрапейскай палітыкі, аднак час Лепера і яму падобных палітыкаў дакладна мінуў.

СИТУАЦЫЯ

ЧОРНЫЯ, А НЕ БЛАКІТНЫЯ

Алег ПЯТРОЎ

Афрыку ахапіла нябачаная хваля гамафобії, за якой, на думку агліадальнікаў, хаваеца бањальная нянавісць да багатай Еўропы.

Трапіў пад раздачу і класік рок-музыкі сэр Элтан Джон. Спявак павінен быў даць прыватны канцэрт у Егіпце. Нечакана ў арганізацыю канцэрта ўмяшчалася мясцовы Саюз кампазітараў. Старшыня саюза папрасіў улады адміністрація выступ (у егіпецкім заканадаўстве ёсьць артыкул, які надае кампазітарам права забараніць гастролі замежных музыкаў). Па словах аднаго з кампазітараў, для забароны выступу спявака ёсьць шэраг прычын: «Элтан Джон — гей. Ён сказаў, што Ісус быў таксама гей. Акрамя таго, ён крэтычна ставіцца да рэлігіі».

Яшчэ больш напружаная сітуацыя ў Чорнай Афрыцы. Не тады даўно па ўсіх каналах паказалі кадры маніфестацый ва Уганда. Іх удзельнікі патрабавалі ад Вашынгтону і Лондану не ўмешчвацца ва ўнутраныя справы краіны. Мелася на ўвазе негатыўная рэакцыя ЗША і Вялікабрытаніі на нядаўна прынятых закон пра смяротнае пакаранне для садамітаў. Вялікабрытанія ўнесла дэпутатаў — аўтараў закона, у спіс тых, каму забаронены ўезд на тэрыторыю краіны. Аднак той бок таксама не збіраеца здавацца. Як заявіў у інтэрв'ю «New York Times» адзін з тых дэпутатаў: «Калі б мой сын быў геем, я б яго забіў».

Апісаныя гісторыі — самыя вядомыя і гучныя выпадкі праіду істэркі, якія ахапіла сёння Чорны кантынент.

У авангардзе бітвы за мараль ідзе Зімбабве, якой ужо 30 гадоў жалезнай рукой кіруе дыктатар Мугабе. У 1987 годзе нешта падштурхнула Мугабе заняцца проблемай геяў. Выступаючы на мітынгу з нагоды Дня незалежнасці, Мугабе прысыціў вялікі блок прямовы сексуальным

меншасцям, якія, па яго словам, паводзяць сябе «горш, чым сабакі і свіні».

З тых часоў барацьба з геямі стала любімай тэмай афіцыйных СМИ. На яе старонках усіх апанентаў Мугабе называюць «блакітнымі». Цікава, што апазіцыя прыняла правіла гульні. Яна, у сваю чаргу, раскручвае выпадак, калі адзін з апаратчыкаў дзяржаўнай партыі ZANU-PF быў застуканы ў ложку са сваім шафёрам.

Адначасова з дзяржаўнай пропагандыскай кампаніяй супраць геяў быў падпраўлены Крымінальны кодэкс, які і так утрымліваў пункт пра пакаранне за «ненатуральны сексуальны акт». Зараз таксама забаронена людзям аднаго полу трymаць адзін аднаго за руку і класіц руку на плячо. У дадатак крыміналам прызнана трыманне антымаральнай літаратуры.

Мясцовай арганізацыяй геяў у лесбіянак GALZ займаецца спецыяльны адзін разведкі. Актывістаў GALZ увесь час збіваюць, кідаюць за краты і нават гвалцяць. Заснавальнік арганізацыі даўно асуджаны на 10 год за садамію. Праўда, геі, трэба прызнаць, аказваюць супраціў. Як мінімум двойчы падчас замежных візітаў Мугабе быў аўкектам атак раз'юшаных геяў, якія намагаліся адпомісці дыктатару за сваіх калег у Зімбабве.

Дарэчы, праз цік на геяў. У грамадзян Зімбабве, ахвочых атрымаць палітычны прытулак за мяжой, узімка мода называецца сябе гомасексуалістамі. У 2009 годзе амерыканскі суд упершыню прызнаў аднаго з уцекачоў з Зімбабве фальшивым геям. У фармулёўцы прысутнічае цікавая фраза пра тое, што той мужчына не гей, паколькі не праяўляе ў паўсядзённым жыцці адпаведную сексуальную арыентацыю.

Так ці інакш, статыстыка ўрэжвае: сёння ў 37 з 53 афрыканскіх дзяржаў гомасексуалізм афіцыйна забаронены. Агліадальнікі адзначаюць, што падобныя меры ў газетах называюць «абарона грамадства», і ўспрымаюць яны ў соцьтуме з вялікім энтузіязмам.

У пераследзе геяў удзельнічаюць прафсаюзы, журналісты, юрысты, жаночыя арганізацыі.

Што хаваеца за феноменам? Наўрад ці купка геяў пагражае грамадскай маралі афрыканскіх краін, хаця б з таго, што традыціі плямёнаў часам не менш супярэчальныя прынцыпам той самай маралі. Дастатковая згадка раннія і часам прымусовыя шлюбы для дзяўчынкі. Звычайна іх аддаюць у шлюб з 12 гадоў.

Больш таго, гомасексуалізм быў таксама доўгі час часткай мясцовай традыцыі. Так, у аднаго з плямёнаў на тэрыторыі цяперашняга Зімбабве лічылася нормальным, калі стары рабіў «гэта» з маладым, каб атрымаць ад яго нейкі ген маладосці. Амерыканскія сацыёлагі ўстанавілі, што як мінімум 50 народаў рэгіёну практикавалі нешта падобнае.

Усё закончылася з прыходам у XIX стагоддзі еўрапейцаў, якія жылі па канонах Вікторыянскай маралі. Каланізаторы не толькі забаранілі падобныя рэчы, аднак са спасылкай на тагачасную медыцыну давялі туземцам, што займацца чымосьці падобным можуць выключна хворыя на галаву людзі.

Сёня Еўропа назірае цікавы ўз效т бумерангу. Нетрадыцыйную сексуальную арыентацыю афрыканцы сімвалічна звязваюць з еўрапейскай цывілізацыяй, дзе сексуальная меншасці карыстаюцца значнымі правамі. Той жа Мугабе называе садамію прадуктам белага каланіялізму. Гамафобія ператварылася, як піша Дэвід Шварц у нямецкім «Jungle World», у своеасаблівую дактрину сучаснага антыкаланіяльнага руху. Афрыканскія режымы кампенсујуць эканамічную залежнасць ад Еўропы і ЗША за кошт культурных акцый.

Чым скончыцца паход супраць геяў, цяжка сказаць, паколькі гарызонты бітвы напроты неабсажныя. На мінулым тыдні група егіпецкіх юрыстаў выступіла за забарону книгі казак «Тысяча і адна ночь», якая ўтрымлівае, на іх думку, занадта шакуючыя інтимныя сцэны.

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

МОШЭ ХІРШ

У іерусаліме ва ўзросце 86 гадоў памёр вядомы «рабін-антисіяніст», менавіта такая мянушка была ў Хірша. Ён быў самай «паршывай авечкай» сярод рабінаў, якія звычайна падтрымліваюць Ізраіль. Хірш пераехаў на Усход з ЗША і пасля вучобы стаў лідэрам секты «Neturei Karta». Адэпты гэтай секты выступаюць за знішчэнне дзяржавы Ізраіль і перадачы яе тэрыторыі арабам. Такі падых юны тлумачаецца спасылкамі на Біблію, якая быццам забараняе габрэям мець уласную дзяржаву да прыходу месія. Натуральная, ізраільская экстремісты не прабачылі Хіршу падобных фокусаў. Падчас адной са службай, якую вёў Мошэ, у сінагогу ўварваўся фанатык і выбыў рабіну вока. Наколькі Хірша не любілі афіцыйныя габрэйскія ўлады і ізраільская грамадскасць, настолькі ён падабаўся арабскім палітыкам. Ясір Арафат у 2004 годзе нават даў яму пасаду міністрапа па габрэйскіх спраўах у сваім кабінэце. Мошэ захаваў міністэрскі партфель і ў складзе цяперашняга ўраду Палесціны пад кірауніцтвам Махмуда Абаса, у якім, прайда, ён адказваў за пытанні іерусаліма.

АРАКАПАРАМБІЛ
КУРЫАН ЭНТАНІ

Міністр абароны Індыі вырас у шыўі выкарыстальнік у мэтах абароны радзімы 83-гадовага ёга Праклад Джані. Апошні прыкладна 70 гадоў не бярэ ў рот ані ежу, ані вады. Пры гэтым стary выглядае дастаткова добра. Мінабароны Індыі зацікавілася сакрэтамі ёга. Яны прапанавалі Джані двухтыднёвое медычнае даследавання, на базе якога будзе створаны спецыяльны курс для рэкрутай, што павінны будуць вучыцца доўгі час не спажываць ежу. Сам ёк кажа, што забяспечвае арганізм неабходнай для жыцця энергіяй за кошт простай медытациі і пайтарэння сакральнага для індуіста слова «Ом». Аднак вайскоўцы не вераць у тое, што сакрэт старога ў гэтым. На іх думку, арганізм ёга хавае сакрэт, які можа ў будучым стаць тайнай зброяй індыйскага войска.

МІХАІЛ СААКАШВІЛІ

Адміністрацыя прэзідэнта Грузіі рэзка раскрытыкаўала анкету перапісу насельніцтва Расійскай Федэрэцыі, што пройдзе ў гэтым годзе. У ёй згадваюцца назвы 12 этнасаў, якія, на думку афіцыйнага Тбілісі, з'яўляюцца на самай справе грузінамі. Калі верыць стваральнікамі анкеты, у Расіі жывуць аджарцы, лазы, мегрэлы, гурыйцы, катэхінцы, месхі, сваны і гд. Па-сунтасці, гэта тое ж самое, калі б расінам беларускага паходжання прапанавалі называць сябе не этнічнымі беларусамі, а радзімічамі або крывічамі. Як лічыць у Тбілісі, такім крокамі Крэмль марыцца раскалоць грузінскую нацыю і намагаецца скараціць колыкасць грузін у афіцыйнай статыстыцы. Гэтым каманда Саакашвілі не абмежавалася. Як піша блізкая да ўраду прэса, ідэю падзяліць грузін на 12 плямён прыдумала апазіцыя, якая даўно абраала Москву ў якасці своеасаблівага цэнтра, які актыўна кансультуе расійскія ўлады.

► ДАТА

ДЗЕЦІ ТОЙ ВАЙНЫ

Марыя МАРТЫСЕВІЧ

Пад грукат бронетэхнікі па мінскіх вуліцах як ніколі хораша думаецца пра лёсы асобных, выпадковых для вайны людзей, якіх яна засмактала. Магчыма, гэта папросту рэфлекторная рэакцыя на жудасны сам па сабе гук сотні танкаў, якія ўночы праязджаюць па горадзе. Гук, які так пужае малых дзяцей.

Адзін з аспектаў акупацыі Беларусі фашыстамі — філософскі. Людзі перажылі голад, здзекі, смерць родных, але знайшлі ў сабе сілы дараваць акупантам.

Яркі прыклад такога даравання — творчы шлях Васіля Сёмухі. У 1942 годзе восьмігадовага палішчукага хлопчыка ледзь не спалілі жыўцом разам з родным хутарам Ясенец, што на Пружаншчыне. Яго бацькоў за сувязь з партызанамі расстралілі немцы. А ў 1991-м ён — кавалер ордэна за асаблівую заслугу перад ФРГ — за пераклад на беларускую мову «Фаўста» Ё. В. Гётэ. Асцярожныя спробы распытаць пра ўзаемсувязь паміж першым і другім фактамі прывілі да гэтай публікацыі, якую прысьвячаем памяці пра ТУЮ ВАЙНУ.

«З узлесся я бачыў, як гарэў наш хутар»

— Спадар Васіль, адкуль у вас цікавасць да моваў?

Усё пайшло ад мамы. Мама Марыя, сялянка з вёскі Куплін (паўтара кіламетра ад Пружаны). Вучылася ў Пружане (ці тое ў школе, ці ў гімназіі). Ведала рускую мову (граматна перапісвалася з братам, які жыў у Амерыцы), польскую (а як жа інакш у польскай гімназії?), ідыш (70 працэнтаў жыхароў Пружаны былі габрэй), німецкую (школа ці гімназія), сама палешка і дома гаварыла толькі па-палеску. Добра шыла і мела з таго неблагі прыбытак.

Вышла замуж за палешку Сяргея з хутара Ясенец, ліцвіны яго называлі чамусыці Парасліна: там яны, з ружанскіх вёсак, летам касілі сена на балотах. Гэта паўднёвая ўсходняя Ружанская пушчы, якая ёсьць працягам Белавежскай. На паўночным баку пушчы былі ўжо ліцвіны, дзе былі замужкамі дзве бацькавы сястры. Яны ўжо гаварылі па-ліцвінску (па-беларуску). Такое вось моўнае памежжа! Бацька быў лесніком у пушчы з нейкім дзіўным для селяніна хобі: майстравіты мужык, рабіў струнныя інструменты (гітары, мандаліны, балалайкі) і розныя іншыя такарныя штуцкі. Таксама неблагі прыбытак. І, натуральна, — сялянская гаспадарка.

— Раскажіце пра першыя контакты з німецкай мовай.

— З першых дзён вайны я ўжо ведаў, што немцаў трэба баяцца, фактаў хапала. А першая сустрэча адбылася ўзімку. Мама тчэ кросны. Я сяджу каля

яе злева (любіў пускаць чаўнок па нітках). Любіў сукаць цёўкі на машынцы. І тут наехаў немцы з суседніяй вёскі Смаляніцы (там была камендатура з гарнізонам, і там жыла мая цётка Ганна). Усchaўся гвалт. У пакой зайшоў немец і прыступіўся да мамы, пачаў распытаць, настаўляючы пісталетам да скроні то ёй, то мне. Абое гаварылі па-німецку. Я быў тады гашні, а не сённяшні, таму нічога не зразумеў. А на кухні тым часам білі тату, чуліся крыкі, потым стрэл — гэта застрэлілі сабаку Мэру. На гэты стрэл немец вышыаў і больш не вяртаўся. Гэта было першага разу, калі я пачаў німецкую гаворку.

Другі раз — ужо летам 1942 года. Прачнуўся раніцай ад німецкіх галасоў. Ляжаў з галавою накрытым коўдрай, пачаў з другога пакоя і хуценька шмульнуў пад ложак. Там сядзеў, а яшчэ больш спаў ад страху троє сутак, пакуль немцы былі на хутары. Пасля яны кагосяці абстралялі на ўзлесці і засаду зняті. Са Смаляніцы прыгналі падводы вывозіць ўсё хатніе і быдла. Сярод падводчыкаў была і мая цётка Ганна. Яна і выкалула мяне з-пад ложка. Бацькоў яшчэ першае раніцы арыштавалі і звезлі ў Смаляніцу. Цётка пазней казала, што ў сяле мама ёй крык-

«Белая турма» ў Пружанах, дзе перад смерцю быў бацькі Васіля Сёмухі. Здымак 1950-х гадоў з архіва дырэктората Пружанскага палаца Юрыя Зялевіча

нула: «Ганно, там Вася зостаўся». Таму яна і напрасілася ў падводы. Пасадзіла мяне на воз, загрузілася чым там прыйшло і пачала з абозам, а з узлесся я ўжо бачыў, як гарэў наш хутар. З падвогоды цёпяя лячыла мяне і вадзіла да знахарак і шаптух. «Од пэрэляку лічыла і одкачвалася», — казала. Гэта першы раз, калі я вось такім чынам уратаваўся.

— Былі яничэ ўратавані?

— Другі раз — зімою ў Смаляніцы. Запісалі нас (цёпяя, яе двое дзяцей і я) на вывоз у Гер-

манію. Павезлі ў Пружану. А там ужо каля сотні падвод з сем'ямі з усёй Пружаншчыны. Там ладзілі так званую селекцыю. Зайшлі мы ўсе раздзетыя па пояс: абапал каля сцены сталы з, мабыць, дактарамі. Паглядзелі на нас, сказалі маёй стрыечнай сястры, семнаццацігадовай Мані ісці ў той пакой, нам — «гівэ́к» (г. зн.: «Geh weg!» — «Прэч!»).

Маню забралі, цёпяя ўся ў слёзах выйшла на двор, запрэглі коніка і рушыла да брамы. Вартавы спакойненка адчыняе,

мы выехаў і падвечар быў ў Смаляніцы. Тут я могу сказаць: «Хай жыве німецкая акуратнасць і пунктуальнасць!» — едзе падвода на выезд, значыцца начальніцтва адпусціла, трэба адчыніць браму! Пазней я пыталаўся ў цёпі, чаму яна паехала. «Бо дурная была, я ж нэ віедала, што трэба было зоставацца, я ж бо мэрковала, нас одпусцілі, эно Маню забралі, а німецкі ж ніц нэ сказаў!».

Такім было другое маё выратаванне. Усяго са Смаляніцы на селекцыі было пяць сямей. І пасля вайны ніхто не вярнуўся: ні стары, ні малы, толькі тыя мадыя, што быў адабраны для працы. Вярнулася і наша Маня.

— Што ўсё-такі адбылося з вайсімі бацькамі?

— Уесь той час у Смаляніцы і некалькі гадоў пасля вайны цёпяя, як магла, падтрымлівала маю веру ў вяртанне бацькоў: «От, мне якраз Марыя прысынілася, сказала, ждкі мэнэ, хутко будэмо дома!.. Вэрнуцца, вэрнуцца, і маші і бацько, я от навэтко до Маланкі сходзіла, коб карты кінула: то сказала, нэ буйтэса — осё вони обое, ужэ ў дорозі дохаты, ждзіцэ, хутко будут...» А праду ж ведала: расстралялі іх у 42-м у пражанская турма.

Праўду я даведаўся ўжо калі жыў у Пружане... А далей быў пытанні: чаму, за што і бясконця спробы знаіцца адказ, і прошуку адказу ў саміх немцаў, у іх мове, літаратуры, гісторыі, культуры. Але гэта ўжо быў іншыя немцы — не фашысты. Яны і прывялі мяне да перакладу, да «помсты» вось такім шляхам, які я сабе выбраў.

НЕЛЬГА ЖЫЦЬ З НЯНАВІСЦЮ...

Васіль СЁМУХА

Прамова з нагоды ўручэння Крыжа кавалера ордэна «За адмысловыя заслугі перад Федэратыўнай Рэспублікай Германія» ў 1991 г. Друкуюца ўпершыню з невядомім скаратамі.

Пачну з галоўнага: мае адносныя з Германіяй, яе культурай, літаратурай. Сёння, з вышыні свайго ўзросту і набытага вольноты, ямагу сформуляваць так: гэта і tragedya майго жыцця, tragedya непапраўнай і незабытнай, — і разам з тым шчасце ад свядомага жадання і рашэння, што таксама прыйшло з жыццёвым вольнагам і з дапамогай німецкай культуры, — стаць вышэй tragedya асобістых. У гэтым сэнсе маёй перакладчыцкай творчасці, у гэтым сэнсе таго, што я хачеў быўшчыра сказаць і немцам і беларусам: чалавек не можа жыць нянявісцю, чалавеку запаведана жыць з любоўю ў сэрцы.

Гэта хрысціянская ісціна на колькі простая ў фармулёўцы, настолькі ж і складаная ў рэальным жыцці. Зрэшты, павінен сказаць, нянявісці ніколі не было. Калі я быў малым хлапчом, у душы жыў дзікі страх, комплекс якога не прайшоў дагэтуль, але жыла і разумна падкаваная даросльмі вера ў тое, што ўсё адбернецца дабром, што лёс адшкадуеца і верне стражданне. У канчатковым выніку ўсё так і аблірнулася: не вярнулася толькі бацькаўская ласка, якое

мне і сёння не хапае. Але пакуль жыла надзея, выстывала і жаданне спазнаць прыгчыны людскіх трагедый. Што? Як? Чаму? За што? Тое ж самае біблейнае пытанне, ясна паставленае ў Кнізе Ёва: чаму пакутуюць праведнікі, чаму буяе зло? Чаму Бог дапускае гэта?

Магчыма, наўчаная дзіцячая цікаўнасць прывяла да ўразумення: канкрэтныя адказы я змагу знайсці, папытаваць ішчэдзіць даўшыя ўсіх немцаў, — а дзеля гэтага патрэбна мова. З гэтага пачалося школьннае знаёмства з німецкай мовай. А мова, любая мова, скажу я вам, гэта такая штука, Божы дар людзям, што як толькі ёю сур'ёзна зацікавіўшыся творам.

Недзе на пачатку 10 класа, паралельна з рускім перакладам для большай яснасці, я прачытаў і першую частку «Фаўста». Твор мяне ўразіў тады, цяпер я ўжо і не памятаю, чым і чаму. Ведаю толькі, што ў той час я ўчыніў вялікі грэх і злачынства, парушыў

Божую запаведзь — не ўкрадзі! Сёння хачу публічна пакаяцца (а пакаянне — яно і ёсьць галоўная думка першай часткі «Фаўста»), пакаяцца ў тым юнацьм злачынстве. Я выписаў праз Пружанскую бібліятэку з галоўнай Мінскай бібліятэкі томік твораў Гётэна на німецкай мове. Пад канец карыстання кнігай я акуратна выразаў першую частку «Фаўста», ўсё прыгладзіў, падклейў, так, што ніхто нічога і не заўважыў. Гэта выразка і цяпер у мяне захоўваецца. Думаю, што ўсё далейшэ паслужыла пакаянню. Вядома, зрабіць так можна было, ужо зацікавіўшыся творам.

А самае першае знаёмства з «Фаўстам» было са словаў драўгарднай сястры, якая чыгала книгу ішчэдзіць да вайны, у вайну книга прапала, і сястра з гэтай прыгчыны вельмі мочна бедавала і шкадавала. Чаму? Казала: «Там такая любоў, такая любоў там! Там жа молодая дзіеўка злыбілася з хлопцем, які спірша быў стары, а потым знянацу помолодзіў, і ўсёнко вэлосіпедом хадзіў. А потым вона ёму «дала», вон змайстрована йшоў бастручку, ногі ў руці дай гэльц! — лататы! А вона ж дзіцяцько тое свое ўтопіла, потым муодно каялася, бэдовала, з гора разумом далася, уся звёлася, а ейэ за тое посадзіў, але Пан Буг ўсёнко йшоў дароваў». Як бачыце, сюжэт няхітры, але, мабыць, ягоны драматызм дастатковы для разуму дзіцяці, так засеў у памяці, што на ўсё жыццё запомніўся, бо такі сутнасць была перададзена правільна. Мабыць, з гэтага ўсё і пачалося...

«Фаўст» Гётэ — гэта здабытак агульначалавечай культуры. У творы ёсьць галоўнае, што я зна-

ходжу і ў Бібліі, і што было сферміяльвага Гегелем як «барацьба процілегласцяў»: Бог (Дабро) — Д'ябал (Зло). А паміж імі — Божы твор чалавек, у душы якога і адбываецца векавечная бітва. У гэтым і адказ на ўсё дзіцячыя пытанні. У чалавеку, божым творы, перамагаецца вавінен менавіта Божы пачатак і аснова яго — любоў, а не нянявісць.

Так выспелажаданне перакласці «Фаўст» на мову, якая таксама дадзена майму народу ад Бога...

Даведаўшыся пра ўзнагароду, я заглянуў у энцыклапедыю: што гэта за ордэн. Чытаю: «1951 gestifteter Orden fur besondere Leistungen beim Wiederaufbau» — «Ордэн, заснаваны ў 1951 годзе за асаблівую заслугу ў аднаўленні».

Гэта «Wiederaufbau» — «аднаўленне, араджэнне» ўсцешыла мяне, бо ѿся мая праца прысьвячана араджэнню Беларусі, а тут так сталася, што яна аказалаася карыснай і нямецкаму народу ў араджэнні Германіі. Якой Германіі? Той Германіі, якая ў свой час вышла з Трыццацігадовай вайны, страціўши дзве траціны свайго народу, і ўсё ж араджэніца, і якая пасля дала чалавецтву вялікіх мысліцеляў і вучоных, вялікіх паэтаў і пісьменнікаў, вялікіх кампазітараў і мастакоў, без якіх не мысліцца сёння сусветная культура і цывілізацыя. Гэту Германію я заўсёды любіў і люблю, гэта якраз тое, што адпавядае майму разуменню дзяржавы і ролі ў ёй чалавека, дзеяя араджэння яе і маёй Беларусі гатовы працаўваць да канца дзён сваіх.

ЛЁСЫ

ЦІХІЯ ГЕРАІНІ АКУПАЦІІ

Марыя МАРТЫСЕВІЧ

Аднойчы я трапіла ў Музей нямецкага супраціву ў Берліне. Мяне ўразіла, як далікатна тут абыходзяцца з мінуўшчынай нарада. Чалавек у гэтым музеі паўстае не як вінцік гісторыі, а як сапраўдная яе каштоўнасць.

Яркі прыклад — шматкроць павялічаная рэпрадукцыя калектыву нарада здымка 1930-х гадоў. Плошча, тысячы людзей, усе ўзнімаюць руку ў фашысцкім салюце. Цэнтр рэпрадукцыі — хлопец у сярэдзіне масы. Ён стаіць, апушціўши руکі, і смела глядзіць у камеру. «Мы лічым яго «ціхім героем» антыфашысцкага супраціву, — расказвае гід. — Ён не рабіў дыверсій, не друкаваў улётак, але быў не з імі — і гэта галоўнае. Неўзабаве пасля сходу ён праз свае перакананні апынуўся ў канцлагеры».

Чым інтэнсіўней у Беларусі рэпетуюць юбілейны Парад Перамогі, тым больш мне здаецца: грэзныя плямістыя танкі надта бесцікімі адлюстроўваюць увагу на то, што на плошчы ад сапраўдных герояў той цяжкай вайны.

Прыватны музей ВАВ

Пра запаснікі Музея Вялікай Айчыннай вайны даўно ходзяць гарадскія легенды. Маўляў, «уся праўда пра вайну» — там, бо супрацоўнікі не маюць ні жадання, німагчымасці, ні санкцыі паказаць грамадскасці ўсе сведчанні нашых Змагання і Перамогі. І таму тыя, для каго гісторыя другой сусветнай — частка лёсу, трываюць дома свой, персанальны музей. «Прыватны музей» Жанны Баркоўскай надзвычай бедны на экспанаты. У ім адна кніга, пару газетных выцінак і некалькі старых фотакартак.

Жанна Канстанцінаўна — настаўніца рускай мовы і літаратуры на пенсіі. Па тым, як яна перабірае пажоўклья паперкі, заўважна: да першага інтэр'ю яна рыхтавалася не менш, чым да першага ўрока. Найперш маральна. Яна — карэнная жыхарка Мінска, дачка і пляменніца сёстраў, закатаваных у 1943 годзе за ўдзел у Мінскім антыфашысцкім падполі. Але да сёняшняшняй нашай сустрэчы гэты факт заставаўся яе асабістай справай.

«Мама працавала на вакзале ў афіцэрскай сталоўцы, а цётка хадзіла туды з вёдрамі па памы. І заўжды брала мяне з сабой. Вяртаваўшыся ў прыщемках дадому, на Магілёўскую, мы мусілі перайсці рэйкі, што вялі на таварную станцыю. Аднойчы цётка спатыкнулася аб рэйкі і ўраніла вёдры. З вёдзера высыпалася зброя». Так Жанна даведалася, чым, уласна, займаюцца маці і цётка.

Шафа пасярод вуліцы

Самы першы дзіцячы вобраз пачатку вайны для чатырохгадовай Жанны — шафа пасярод вуліцы, і ўсё ўцякаюць. Сям'я, у якой у чэрвені 1941-га засталіся адны жанчыны, не паспела эва-

Расказаць пра дзяцінства Жанна Баркоўская (нар. 1937) вырашыла дзяяліць ўнучкі Варвары, якая жыве ў Берліне

Да вайны падпольшчыца Алена Адрырэй (1903–1943) працавала тэлефоністкай

Падпольшчыцу Фядору Дораšаву (1902–1943) паплечнікі называлі «цётка Дора»

куявацца і самастойна пакінуць Мінск.

Усаго на вуліцы Магілёўской засталіся жыць пад акупацыйнымі сястры: Ганна, Фядора і Алена. Фядора Дораšава — цётка Дора — была ўдовой рэвалюцыянером, перакананай камуністкай, і малодшая сястра Алена ва ўсім брала з яе прыклад. Калі ў 1937 годзе ў сям'і Алена і Канстанціна Адрырэй, кадравага афіцэра, нарадзілася дзяўчынка, назваць яе хацелі ў гонар Розы Люксембург і Клары Цэткін. Але ў выніку абаронімія ў гонар трэцій жанчыны з тагачаснага камуністычнага пантэону — Жанны Д'Арк. Старэйшая сястра Ганна была раскулачанай, і таму сёстры не пасвячалі яе ў свае справы.

Афіцыйна Дора і Ганна займаліся хатнім гаспадаркай, а Алена працавала афіцыянткай у афіцэрскай сталоўцы на Мінскім вакзале. На справе дом па адрасе Магілёўская, 44 быў явачнай кватэрай падпольнай групы Мікалай Кабца і пунктам для перапраўкі зброя ў партызанскі атрад. У іх доме арандаваў кватэру чыгуначнік Вікенцій Шацько з жонкай, кіраўнік падрыўной групы. Ён і яго паплечнікі падкладалі пад вагоны міны і здавалі ў эксплуатацію няспраўнія цягнікі.

Зброя здабывалі так. Шацько знаходзіў знявочаныя вінтоўкі ды аўтаматы на нямецкай звалцы, перадаваў з сёстрамі дадому і рамантаваў. Цалоткую збору здабывала Алена. Дзяяжурачы па вечарах, яна чакала, пакуль афіцэры напішоцца ў зюзю, а потым прыбрала іх зброя разам з пустымі пляшкамі. Што цікава, нікто нічога не падазраваў пра гэтыя візіты. «Я помню, яны

часта сварыліся, хто возьмез мянэ з сабою, — згадвае Жанна. — Цяпіер я разумею: маленькае дзіця было выдатным прыкрыццём».

Падпольныя групы СД выкryвали і зінічала пастаянна. Падлагрозай быў і чыгуначнікі. Сям'я Жанны павінна была сышці ў партызаны, але жанчыны марудзілі...

Няпрафанская праўда

«Трагічным для сясцёр стаў адзін са жнівеньскіх дзён 1943 года. Выконваючы заданне, Алена Адрырэй заўважыла, што за ёй сочыць гестапаўцы. Яна паспела дабегчы да дома, схапіла пісталет. Але не хапіла мінуты, каб выкарыстаць зброю. Літаральна на парозе свайго дома герайні была застрэленая фашыстамі. (...) У дзень гібелі Алены Адрырэй быў арыштаваная і Дора Дораšава. Яе выдаў здраднік у момант, калі яна распаўсюджвала антыфашысцкі лістоўкі», — пісала газета «Звязда» часоў застою. Адзінай публікацыяй, датычнай сёстраў Цяцерскіх, падпісанай імёнамі ўдзельніцы Мінскага падполья і наўковай супрацоўніцы Музея ВАВ, поўная чыстай вады галівудчыны і геройскага пафасу.

«Усё было не так, усё было страшней», — гаворыць Жанна. Падпольшчыкі ўвогуле не ўсведамілі, што робяць нешта выключнае, згадвае яна. Вінтоўкі рамантавалі з той самай руплівасцю, з якой палолі буракі. Чыста чалавечасе жаданне здавацца большымі героямі, чым насамрэч, — адметнасць тых, хто выжыў.

«Мы сядзелі ў заднім пакой, і мама чытала брашуру, даклад Сталіна: неўзабаве падпольшчыкі мусілі прыняць яе ў партыю. Раптам з пярэдняга пакою мы пачулі, як цётка размаўляе з кімсьці на падвышаных тонах. Мама вырашыла, што гэта проста суседская сварка, і не звярнула ўвагі. Раптам у пакой уварваўся незнаёмы мужчына. Маці схавала брашуру пад падушку, а той заўважыў. Выхапіў, зірнуў на вокладку — і стаў біць маці і цётку брашурай па твары. Выявіўся, гэта быў супрацоўнік паліцыі. Ён зайшоў у хату, магчыма, са звычайнай праверкай — і адразу ўгледзеў радыёпрыёмнік».

У хату прыўшла суседка па траве для свіней. Ні слова не кажучы, надзела на дзяўчынку (у жніўні) зімовае паліто і шапку і павяла з сабою. Паліто ўжо вымала з прызыбы зброю. Было зразумела, што гэта арышт.

Суседзі схавалі Жанну ў падвал, дзе яна цэлы вечар чула крыкі з роднага дому. Паліцай замардавалі Алену Адрырэй і выставілі цела на падворак у скрыні. Дору адвезлі ў турму СД, дзе яна пазней загінула падчас катаванняў.

Па падвалах у розных суседзяў шасцігадовую дзяўчынку хавалі каля двух тыдняў, пакуль ей цікавілася СД. Каб тая не плакала, прыносілі пагуляцца жывых трусыкаў — шэрых, з чырвонымі вачыма. «З тых часоў трусоў я ненавіджу», — кажа Жанна.

Калі ўсё скіхла, суседка Алена Лычкоўская адвяла яе ў Чыгуначную царкву на Маскоўскай вуліцы (пасля вайны храм зруйнавалі) і ахрысціла. Тут да-

самага вызвалення дзяўчынка знаходзілася цэлымі днімі, як у садочку: у храмах фашысты не забівалі і не арыштавалі.

«Маршал Жукаў узяў Берлін»

У 1945-м дзяўчынку забраў бацька, які з 1941 году знаходзіўся ў канцлагерях. Праз два гады ён памёр ад сухотаў, але каб і вылькі — лёс яго быў незайдзросны: праз пару дзён па смерці яго як былога ваенна-параліннага прыйшоў арыштаваць НКВС. Гадавала Жанну цётка Ганна, якой у той страшны дзень, на шчасце, не было ў горадзе.

У 1944-м дзяўчынка пайшла ў школу і ў маі 1945-га ўжо ўмела пісаць. «Мяне выклікалі да дошкі, бо маю прыгожы почырк, і папрасілі напісаць: Маршал Жукаў узяў Берлін. Я пісала, адчуваючы з гонарам: у гэтым — заслуга і маіх родных», — успамінае Жанна.

Але гісторыкі памеркавалі інайчай. Дзяякуючы сям'і падпольшчыкі Шацько, зімкі сясцёр з вуліцы Магілёўской пэўны час віселі ў экспазіцыі Музея ВАВ, але хутка адтуль зніклі. Калі сын Дораšавай, франтавы лётчык, і Жанна пайшли даведацца, у чым прычына, у ЦК КПБ у іх з парога са здзекам спыталіся: «Што, льгота захацелася?» Пасля чаго дзеци падпольшчыц разварнуліся і сышлі: хацелася не льгот.

Міністэрства ветэранаў

Пасля Вялікай Айчыннай яе ўдзельнікаў стала вельмі шмат. Большасць людзей гэта жангляванне даведкамі раздражняла: усіх «сыноў палка» і «дзяцей падполья» лічылі круцялямі ды халяўшчыкамі. А тут яшчэ нехта з суседзяў сказаў: «Сядзелі б твае ціха, як мы, — былі б цяпіер жывыя». Таму Жанна нідзе не зяяўляла пра сваю сям'ю. На пытанне, чаму ж цяпіер Жанна Канстанцінаўна вырашыла гаварыць пра мінулае, яна адказвавае: «Дзеля ўнучкі».

Праз тое, што ўсё свалкі загінулі, Жанна не ведае сваіх каранёў. І таму хоча, каб дачка Алена, якую назвалі ў гонар бабулі, і ўнучка Варвара ведалі гісторыю сям'і. І ганарыліся.

Дачка з ўнучкай жывуць у Берліне, за пару кварталаў ад Рэйхстагу. Прыйзджаючы ў гості, Жанна спакойна ставіцца да немцаў, спакойна чуе іх мову: «Войны завязаюць асобы, а не народы». Восі толькі ў Рэйхстаге яна адмаяўляе заходзіць, бо для яе гэта сімвал нацызму. Яшчэ — гэта ўжо ў Мінску — раней яе калаціла падчас салютаваць бамбёжку. І фільмы пра вайну глядзець не магла. Прайшло гэта, толькі калі яна пераехала з вуліцы Магілёўской.

У Францыі ёсць Міністэрства ветэранаў, гаворыць Жанна. У Беларусі любіць пышнія, у стылі Трэцяга рэйху, парады і гучныя словаў, за якімі не зауважна галоўнага — асобы. Заходні тэрмін «ціхі герой» набывае ў кантэксте айчынай гісторыі іншае значэнне. Ціхія героі — тыя, пра чые без усялякіх нацяжак выключныя подзвігі не крывчаць у гукаўзмацняльнікі.

КУЛЬТУРА

16

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

«SCORPIONS» ПАДАРАВАЛІ МІНЧУКАМ САПРАЎДНАЕ СВЯТА

Генадзь КЕСНЕР

У перадапошні дзень красавіка на «Мінск-Арэні» ўсё ж адбыўся доўгачаканы выступ легендарнай нямецкай рок-каманды «Scorpions», цікавасць да якога выявілі больш за 11 тысяч гледачоў — прадстаўнікоў усіх пакаленняў.

Як старэйшага, што не дзіўна, бо заснаваныя «Скарпіі» былі Рудольфам Шэнкерам (Rudolf Schenker) яшчэ ў далёкім 1965 годзе — 45 гадоў таму!), так і зусім маладых фанаў «Scorpions», якіх толькі на фан-пляцоўцы ды ў танц-зоне было некалькі тысяч.

Мінскі выступ легенды сусветнай рок-музыкі 29 красавіка адбыўся ў межах развітальнага туру «Get Your Sting and Blackout». Чарга да «Мінск-Арэні» выбудавалася яшчэ задоўга да пачатку канцэрта. Ужо за некалькі гадзін было складана прыпаркавашца тым, хто прыехаў на ўласным аўто, праблемы ўзнікалі нават у тых, хто карыстаўся паслугамі таксоўкі.

Было крыху дзіўнавата, што арганізаторы вырашылі адчыніць для ўваходу толькі сектары «A» і «C» (хоць у наяўнасці — чатыры «КПП»), гэтым і тлумачылася тое, што некаторым гледачам давялося даволі доўга чакаць сваёй чаргі, каб трапіць на тэрыторыю «Мінск-Арэні». Плюс яшчэ прайсці праз працэ-

дуру дагляду (выкласці рэчы з кішэніў, прадаставіць на агляд змесціва кейсаў, барсетак і валізак, а потым праクロчыць праз металашукальник).

Ну, заходы бяспекі ў наш няпросты час ёсць рэч важная і неабходная — як той казаў, беражонага Бог aberagaе. Варта да-даць, што тыя адмыслоўцы, што ажыццяўлялі кантроль публікі на ўваходах, былі вельмі ветлівія, папераджалельны і ўвогуле «прыемныя ва ўсіх адносінах людзі».

Гэтыя вось заходы перасцярогі і паспрыялі таму, што канцэрт пачаўся на 45 хвілін пазней за абвешчаны час — музыкі, відаць, паклапаціліся пра тое, каб усе змаглі патрапіць у залу. Але

з'яўленне на подыуме Клаўса Майнэ (Klaus Meine) і кампаніі хутка прымусіла прысутных забыцца на не зусім прыемныя хвіліны зачягнутага чакання.

З першых жа акордаў стала зразумелым, што на сцэне — сапраўдныя майстры сваёй справы. Мне давялося прачытаць у нейкім выданні, што, маўляй, гук быў занадта моцны, а ў аўтара таго крытычнага артыкула нібыта «кашули варушылася на целе». Не ведаю, дзе знаходзіўся той аўтар, але мне падалася, што якраз гук быў файнім (гэта пацвердзіў і адзін мой сябра-гукарэжысёр з больш як трыццацігадовым досведам працы на радыё і з рок-гуртамі).

Караец, гук быў прыстойным, подыум — таксама, хоць без якіх там піратэхнічных выкрунтасаў, як тое мела месца падчас нядыўнага выступу на гэты жа сцэне суайчыннікаў «Скарпіі» — гурту «Рамштайн». Высокая якасць выступу, а таксама кампазіцыі, якія даўно палюбліліся мільёнам фанаў гэтага калектыву, кампенсавалі адсутнасць звышучаснага асвятляльнага абсталевання і мудрагелістых спецэффектаў. «Still Loving You», «Wind of Change», «Holiday», «Hurricane» і яшчэ больш за дзесятак найвядомейшых твораў гурта даводзілі публіку літаральна да экстазу.

Дарэчы, яшчэ на пачатку канцэрту, пасля дзвюх кампазіцый, неўгамонны саліст «Скарпіі» Клаўс Майнэ нарэшце звярнуўся да гледачоў. Ды як! «Мінск, як настрой?» — менавіта так, па-беларуску запыталаўся выбітны спявак! Фанаты аддзячылі куміраў аглушальным ровам. Потым Клаўс Майнэ яшчэ не аднойчы казаў «Дзяякую» сваім верным фанатам, якіх пастаянна адорваў бубначовымі стукалкамі. Але апагеем стаў момант, калі музыкі разгарнулі расцяжку на надпісам «Scorpions», выкананую ў колерах дзяржаўных сцягоў Беларусі і Германіі — во тут было крыку ды эмоцый!

Дарэчы, гледачы вельмі цёпля прымалі нямецкіх артыстаў: здзіўляла тое, на сколькі добра нашы суайчыннікі ведаюць «матэрыял» — як толькі саліст змаўкаў і кіраваў мікрофон у залю, тут жа песню стройна і прыгожа падхоплівалі тысячи галасоў. І слова ж ведаюць! Гэтыя абставіны вельмі ўзрадавалі саміх выкананцаў, таму «Scorpions» яшчэ не аднойчы звярталіся да

гэтага файнага прыёму працы з публікаю.

Асобным момантам канцэрту было выкананне кампазіцыі без слоў, калі нават Клаўс Майнэ ўзяў у рукі гітару — гэта было сапраўднае чудоўнае. А бубнік Джэймс Котак (James Kottak) уразіў усіх філіграннай тэхнікай, фантастычным выступам сола ў той час, калі яго калегі па калектыву ўзялі некалькі хвілін паўзы, каб перавесці дыханне. Дарэчы, менавіта з-за таго, што гэты геніяльны майстар перкусіі не змог прыляпець у Еўропу са Злучаных Штатаў з прычыны буйства ісландскага вулкану, быў адкладзены на 29 красавіка канцэрт «Скарпіі», што мусіў адбыцца 20 красавіка.

І ўсё ж яшчэ адзін момант, на-ватне момант, а цэлая з'ява, якая мяне ўразіла, прычым вельмі прыемна. Упершыню я ўбачыў «Scorpions» у Мінску ў сярэдзіне 1990-х гадоў. Тады мне нават паш-часціла зрабіць з Клаўсам Майнэ невялікае інтэрв'ю для «Радыё 101.2 FM» (адмысловая падзяка за тагачаснае спрыянне ў гэтай цяжкай справе Аляксандру Памідораву!), дзе на той час я працаўшы ды-джэм. Дык вось, даводзілася мне з працяглымі інтэрваламі ў іх дзеянасці бачыць жыўцом і легендарных немцаў з «Accept», і прывабных і меладычных шведаў з гурту «Еўропа». Дык з цягам часу выбітныя галасы выдатных вакалістаў Уда Дыркшнайдэра і Джоя Тэмпэста, на жаль, страцілі сваю былую моц і чысціню. Гэта і не дзіва — маладзейшымі ні зоркі, ні мы з вамі з бегам часу не робімся. А вось з Клаўсам Майнэ ўсё наадварот — мне падалася, што голас лідэра «Скарпіі» стаў яшчэ больш чыстым і моцным. І не толькі ў мяне склалася такое уражанне. Сапраўднае дзіва...

Гледачы доўга не хацелі ад-пушкаць з подыуму сваіх куміраў. І тыя адплацілі сваім мінскім фанам уздычнасцю за цярпіласць (у звязку з пераносам канцэрту), выкананыя яшчэ некалькі хітоў са свайго вялікага і бясцэннага рэпертуару. І неяк цяжка ўсвядамляць, што выступ у беларускай сталіцы легендарных «Scorpions» быў, відаць, апошнім у Беларусі, і для большасці тых, хто прыйшоў 29 красавіка ў «Мінск-Арэну», гэта была фінальная магчымасць атрымаць асалоду ад жывога выступу сваіх улюблёнцаў. Як гэта ні сумна, але даводзіца прымаць да ведама: гэты гастрольны тур «Скарпіі» «Get Your Sting and Blackout», няхай ён і зацягненца на некалькі год, але ўсё ж развітальны. Дзякую, «Scorpions»!

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНУВАЛЬНИК: Мінская гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф. Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае юнітарнае прадпрыемства «Час навінаў».

Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАУЦА:
220012, г. Мінск, зав. Інструментальны, 6-214.
Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 280 17 91.
novychas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет».
Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова № 412

Падпісаны да друку 07.05.2010. 8.00.

Наклад 6000 асобнікаў. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтара.

При выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая.
Рукапісы рэдакцыі не вяртае і не рэцензуе мастацкія творы.

Чытацкая пошта публікуюцца паводле рэдакцыйных меркаванняў.

Новы Час

Масава-палітычнае газета
Выдаецца з сакавіка 2002 г.
Галоўны рэдактар
Аляксей Кароль